

Ηλεκτρονική 2

Anonymous

28 Μαρτίου 2022

Περιεχόμενα

I	Ασκήσεις από opencourses.auth.gr	2
1	Διαφορικός Ενισχυτής με MOS και BJT	2
1.1	Άσκηση	2
1.2	Άσκηση	2
1.3	Άσκηση	3
2	Ασκήσεις μονοπολικών τρανζίστορ (MOS)	5
2.1	Άσκηση	5
3	Ασκήσεις διπολικών τρανζίστορ	6
3.1	Άσκηση	6
4	Πολυβάθμιοι ενισχυτές	7
4.1	Άσκηση	7
5	Ανάδραση	9
5.1	Άσκηση	9
5.2	Άσκηση	10
6	Ταλαντωτές – Γεννήτριες σήματος	11
6.1	Άσκηση	11
7	Τελεστικός ενισχυτής	12
7.1	Άσκηση	12
7.2	Άσκηση	13
II	Παλιά θέματα	14
8	Πίνακας Θεμάτων	15
9	Διαφορικοί Ενισχυτές	15
9.1	Άσκηση 7.68 Sedra-Smith	15
9.2	Άσκηση Σ13,Φ12	17
9.3	Άσκηση Φ15	17
10	Υψηλές/Χαμηλές Συχνότητες	18
10.1	Άσκηση Φ17,Σ15,Ι14	18
10.2	Άσκηση Φ12	21
11	Πολυβάθμιοι Ενισχυτές	23
11.1	Άσκηση Φ17,Σ16	23
11.2	Άσκηση Φ12,Sedra (Παρ. 9.6)	24
11.3	Άσκηση Σ12	25
12	Ανάδραση	27
12.1	Άσκηση Φ16,Ι14,Σ12	27
13	Ταλαντωτές	29
13.1	Άσκηση Φ16	29
13.2	Άσκηση Ι14,Σ13	31
13.3	Άσκηση Σ12	32

Μέρος Ι

Ασκήσεις από opencourses.auth.gr

1 Διαφορικός Ενισχυτής με MOS και BJT

1.1 Άσκηση

Σε διαφορικό ενισχυτή με διπολικά τρανζίστορ και ωμικό φορτίο χρησιμοποιούμε πηγή ρεύματος πόλωσης 6mA. Τα δύο τρανζίστορ έχουν $\alpha = 1$ και δεν είναι ταιριασμένα: το ένα έχει μιάμιση φορά μεγαλύτερη επιφάνεια ένωσης εκπομπού από το άλλο.

- Για διαφορικό σήμα εισόδου μηδέν volt ποιες είναι οι τιμές των ρευμάτων συλλέκτη;
- Πόση διαφορική είσοδο απαιτείται για ισοστάθμιση των ρευμάτων συλλέκτη;

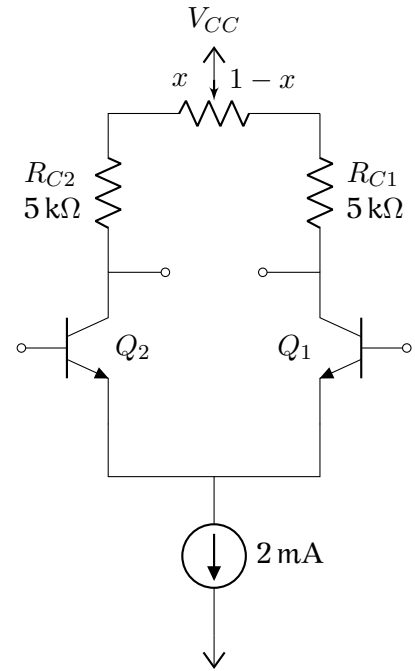
Λύση

- Το ρεύμα πόλωσης θα μοιραστεί στα δύο τρανζίστορ ανάλογα με την επιφάνεια ένωσης εκπομπού του καθενός. Επομένως, χωρίς είσοδο θα είναι: $I_{E1} = 1,5I_{E2}$ και $I_{E1} + I_{E2} = 6\text{mA} \Rightarrow 1,5I_{E2} + I_{E2} = 6\text{mA} \Rightarrow 2,5I_{E2} = 6\text{mA} \Rightarrow I_{E2} = 2,4\text{mA}$, και $I_{E1} = 3,6\text{mA}$
Για $\alpha = 1$ θα είναι: $I_{C1} = 3,6\text{mA}$ και $I_{C2} = 2,4\text{mA}$
- Για την ισοστάθμιση των ρευμάτων συλλέκτη έστω ότι χρειάζεται μια διαφορική τάση $V_d = V_{B2} - V_{B1}$. Τα ρεύματα i_{E1} και i_{E2} είναι: $i_{E1} = I_{S1} \cdot e^{((V_{B1}-V_E)/V_T)}$
 $i_{E2} = I_{S2} \cdot e^{((V_{B2}-V_E)/V_T)}$, όπου $\frac{I_{S1}}{I_{S2}} = 1,5$ Για να είναι τα δύο ρεύματα ίσα θα πρέπει να ισχύει: $\frac{i_{E1}}{i_{E2}} = 1 \Rightarrow 1 = 1,5e^{((V_{B1}-V_{B2})/V_T)} \Rightarrow V_d = V_{B2} - V_{B1} = V_T \ln 1,5 = 10,14\text{mV}$

1.2 Άσκηση

Μια τεχνική εξουδετέρωσης της εκτροπής υλοποιείται με το κύκλωμα του σχήματος. Να βρεθεί το κλάσμα x του ποτενσιόμετρου που συνδέεται σε σειρά με την R_{C1} για την εξουδετέρωση της τάσης εκτροπής που εμφανίζεται στην έξοδο όταν:

- α. Η R_{C1} είναι 5% μεγαλύτερη από την ονομαστική της τιμή και η R_{C2} 5% μικρότερη.
- β. Το τρανζίστορ Q_1 έχει επιφάνεια 10% μεγαλύτερη από το Q_2 .

Λύση

- α. Οι τιμές των αντιστάσεων θα είναι:

$$R_{C1} = 5 \cdot 1,05 = 5,25 \text{ k}\Omega$$

$$R_{C2} = 5 \cdot 0,95 = 4,75 \text{ k}\Omega$$

Για να γίνει αντιστάθμιση της εκτροπής θα πρέπει: $R_{C1} + x(1 \text{ k}\Omega) = R_{C2} + (1+x)(1 \text{ k}\Omega) \Rightarrow 5,25 + x = 4,75 + 1 - x \Rightarrow x = 0,25$

- β. Η διαφορά 10% μεταξύ των επιφανειών θα εμφανιστεί πρακτικά ως διαφορά μεταξύ των ρευμάτων συλλέκτη. Έτσι θεωρώντας ότι η διαφορά είναι $\pm 5\%$ (μοιράζεται εξίσου στα δύο εξαρτήματα), τα ρεύματα θα είναι:

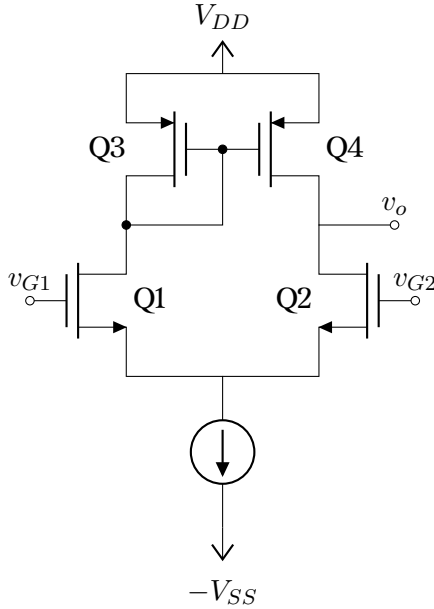
$$I_{C1} = \frac{I}{2} \cdot 1,05 = 1,05 \text{ mA}$$

$$I_{C2} = \frac{I}{2} \cdot 0,95 = 0,95 \text{ mA}$$

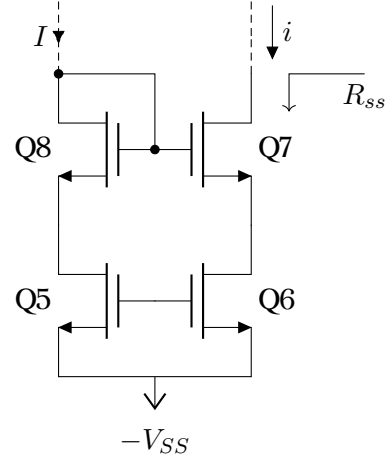
Για αντιστάθμιση της εκτροπής θα πρέπει οι πτώσεις τάσης στους δύο κλάδους συλλέκτη να είναι ίσες: $1,05(x + 5) = 0,95((1 - x) + 5) \Rightarrow x = 0,225$

1.3 Άσκηση

Στο διαφορικό ενισχυτή του σχήματος (α) στην θέση της πηγής I χρησιμοποιούμε α) απλό καθρέπτη ρεύματος, οπότε $R_{SS} = r_o$, β) καθρέπτη Wilson όπως στο σχήμα β, οπότε $R_{SS} = g_{m7}r_{o7}r_{o8}$. Αν όλα τα τρανζίστορ έχουν την ίδια τιμή για τα V_A και $k' \frac{W}{L}$, να δείξετε ότι στην περίπτωση (α) $CMRR = 2(V_A/V_{OV})^2$ ενώ για την (β) θα είναι $CMRR = 2\sqrt{2}(V_A/V_{OV})^3$. Η V_{OV} είναι η τάση υπεροδήγησης που αντιστοιχεί σε ρεύμα $I_D = I/2$. Για τιμές $k'W/L = 10 \text{ A/V}^2$, $I = 1 \text{ mA}$ και $|V_A| = 20 \text{ V}$ να υπολογιστεί ο λόγος απόρριψης κοινού σήματος $CMRR$ για τις δύο περιπτώσεις.

Σχήμα α

Σχήμα β

Λύση Για τον υπολογισμό του $CMRR$ ισχύει η σχέση: $CMRR = (g_m r_o)(g_m R_{SS})$, για την αντίσταση εξόδου $r_o = V_A/I_D$ και για την διαγωγιμότητα $g_m = (2I_D/V_{OV})$.

- α. Για τον απλό καθρέπτη ρεύματος η αντίσταση εξόδου του R_{SS} δίνεται από τον τύπο $r_o = V_A/I_D$ αλλά για το ρεύμα I_D διπλάσιο από ότι στα τρανζίστορ του διαφορικού. Επομένως:

$$CMRR = [g_m r_o][g_m R_{SS}] = \left[\left(\frac{2I_D}{V_{OV}} \right) \left(\frac{V_A}{I_D} \right) \right] \left[\left(\frac{2I_D}{V_{OV}} \right) \left(\frac{V_A}{2I_D} \right) \right] = \left(\frac{2I_D}{V_{OV}} \right) \left(\frac{V_A}{I_D} \right) = 2 \left(\frac{V_A}{V_{OV}} \right)^2$$

- β. Για τον τροποποιημένο καθρέπτη Wilson, η αντίσταση εξόδου του R_{SS} δίνεται από τον τύπο $R_{SS} = g_{m7} r_{o7} r_{o8}$. Εδώ και πάλι πρέπει να υπολογιστούν οι r_o για ρεύμα I_D διπλάσιο από ότι στα τρανζίστορ του διαφορικού, αλλά επιπλέον πρέπει να υπολογιστεί και το g_{m7} για διαφορικό V_{OV_S} που αντιστοιχεί σε ρεύμα I_D διπλάσιο από ότι στα τρανζίστορ του διαφορικού. Έτσι θα έχουμε:

$$V_{OV_S} = \sqrt{\left(\frac{4I_D}{k'W/L} \right)} = \sqrt{2} \cdot \sqrt{\left(\frac{2I_D}{k'W/L} \right)} = \sqrt{2}V_{OV}$$

Αντικαθιστώντας στον τύπο:

$$CMRR = [g_m r_o][g_m R_{SS}] = \left[\left(\frac{2I_D}{V_{OV}} \right) \left(\frac{V_A}{I_D} \right) \right] \cdot \left[\left(\frac{2I_D}{V_{OV}} \right) \left(\frac{4I_D}{\sqrt{2}V_{OV}} \right) \right] \cdot \left[\left(\frac{V_A}{2I_D} \right) \left(\frac{V_A}{2I_D} \right) \right] = \left(\frac{4}{\sqrt{2}} \right) \left(\frac{V_A}{V_{OV}} \right)^3 = (2\sqrt{2}) \left(\frac{V_A}{V_{OV}} \right)$$

⇒ Με τις αριθμητικές τιμές που δίνονται είναι:

$$V_{OV} = \sqrt{\left(\frac{2I_D}{k'W/L} \right)} = \sqrt{\left(\frac{2 \cdot \frac{1}{10}}{10} \right)} = 0,316 \text{ V}$$

Άρα για:

α.

$$CMRR = 2 \left(\frac{V_A}{V_{OV}} \right)^2 = 2 \left(\frac{20}{0,316} \right)^2 = 8011 \rightarrow 20 \log(8011) = 78 \text{ dB}$$

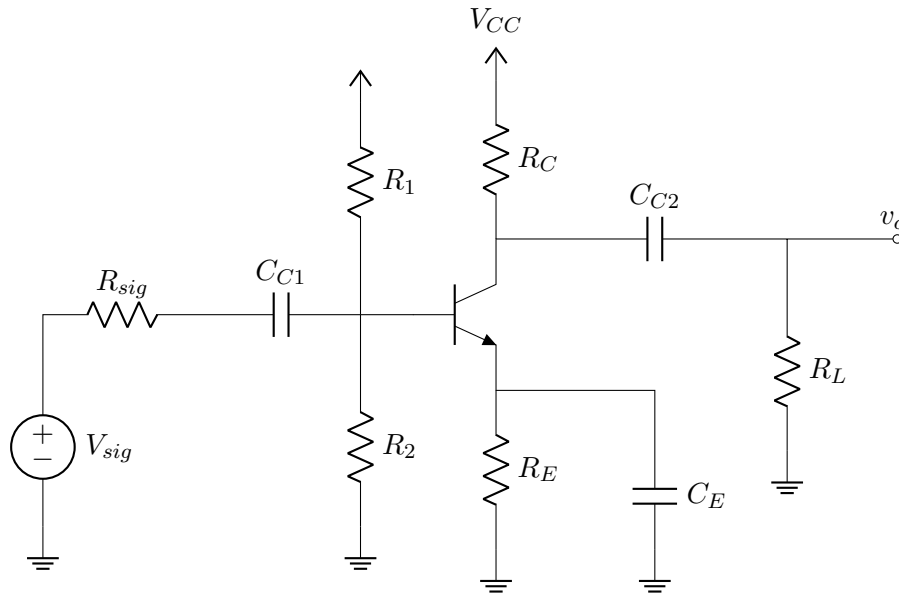
β.

$$CMRR = 2\sqrt{2} \left(\frac{20}{0,316} \right)^3 = 717090 \rightarrow 20 \log(717090) = 117 \text{ dB}$$

2 Ασκήσεις μονοπολικών τρανζίστορ (MOS)

2.1 Άσκηση

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι: $R_{sig} = 10 \text{ k}\Omega$, $R_B = R_1 \parallel R_2 = 10 \text{ k}\Omega$, $r_x = 100 \Omega$, $r_\pi = 1 \text{ k}\Omega$, $\beta = 100$, $R_E = 1 \text{ k}\Omega$, $R_L = 10 \text{ k}\Omega$. Ποια πρέπει να είναι η τιμή του λόγου C_E/C_{C1} ώστε να εξισωθεί η συμβολή αυτών των δύο πυκνωτών στον καθορισμό της χαμηλής συχνότητας αποκοπής f_L ; (Στον υπολογισμό να ληφθεί υπόψη και η r_x)

Λύση Η ισοδύναμη αντίσταση R_{C1} που συμμετέχει με τον πυκνωτή C_{C1} στον υπολογισμό του αντίστοιχου πόλου είναι: $R_{C1} = R_{sig} + [R_B \parallel (r_\pi + r_x)] = 10 + [10 \parallel (0,1 + 1)] = 10,99 \text{ k}\Omega$.

Η ισοδύναμη αντίσταση R'_E που συμμετέχει με τον πυκνωτή C_E στον υπολογισμό του αντίστοιχου πόλου είναι:

$$R'_E = R_{sig} + \left[\frac{r_x + r_\pi + (R_B \parallel R_{sig})}{\beta + 1} \right] = 1 \parallel \left[\frac{0,1 + 1 + (10 \parallel 10)}{100 + 1} \right] = 57 \Omega$$

Για να εξισωθεί η συμβολή δύο πυκνωτών στον καθορισμό της χαμηλής συχνότητας αποκοπής f_L θα πρέπει να ισχύει: $C_E R'_E = C_{C1} R_{C1}$.

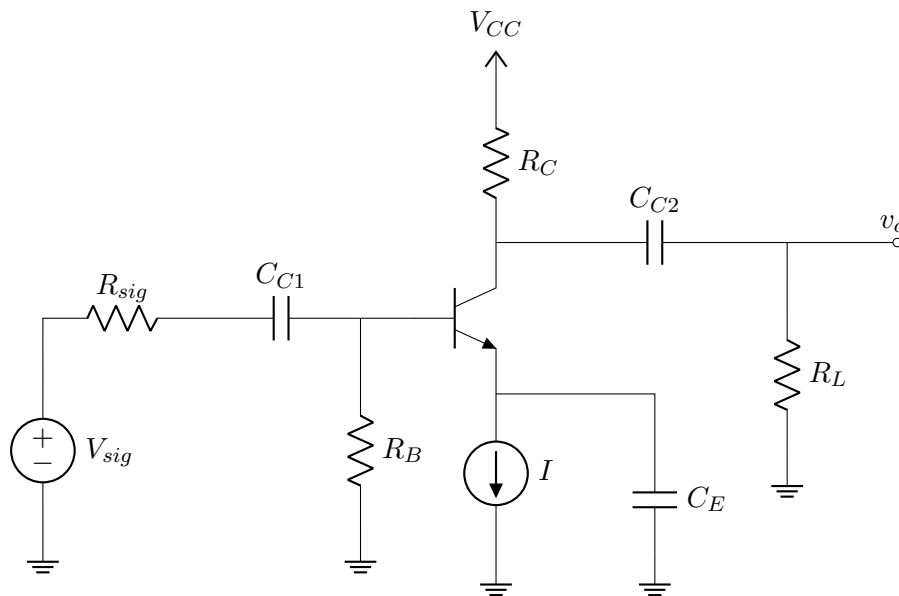
Οπότε θα πρέπει να είναι:

$$\frac{C_E}{C_{C1}} = \frac{R_{C1}}{R'_E} = \frac{10,99}{0,057} = 192,8$$

3 Ασκήσεις διπολικών τρανζίστορ

3.1 Άσκηση

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι: $R_{sig} = 5 \text{ k}\Omega$, $R_B = 100 \text{ k}\Omega$, $R_C = 8 \text{ k}\Omega$, $R_L = 5 \text{ k}\Omega$, $V_A = 100 \text{ V}$, $C_\mu = 1 \text{ pF}$, $\beta = 100$, $r_x = 50 \Omega$, $f_T = 800 \text{ MHz}$. Για $I = 1 \text{ mA}$ το κέρδος στις μέσες συχνότητες A_M είναι -39 και η συχνότητα αποκοπής f_H με προσέγγιση χωρητικότητας Miller είναι 1 kHz . Για την μελέτη επίδρασης του ρεύματος πόλωσης έστω ότι το I γίνεται 2 mA και αλλάζουν μόνο οι $R_B = 50 \text{ k}\Omega$ και $R_C = 4 \text{ k}\Omega$. Να βρεθούν οι νέες τιμές των A_M και f_H και να συγκριθούν α. το γινόμενο κέρδους-εύρους ζώνης και β. η κατανάλωση ισχύος για τις δύο περιπτώσεις.

Λύση

Για $I = 2 \text{ mA}$ η διαγωγιμότητα g_m θα είναι:

$$g_m = \frac{2}{0,025} 80 \text{ mA/V}$$

$$r_\pi = \beta / g_m = \frac{100}{80} = 1,25 \text{ k}\Omega$$

$$r_o = \frac{V_A}{I_C} = \frac{100}{2} = 50 \text{ k}\Omega$$

$$C_\pi + C_\mu = g_m / \omega_T = 80 \cdot 10^{-3} / (2\pi 800) = 15,9 \text{ pF} \Rightarrow$$

$$C_\pi = 15,9 - C_\mu = 14,9 \text{ pF}$$

Ο πυκνωτής του άκρου που πηγαίνει στη γείωση καθορίζει το είδος του ενισχυτή, π.χ. εδώ έχω $C_E \rightarrow$ γείωση, άρα κοινού εκπομπού.

Το κέρδος A_M είναι:

$$A_M = -\frac{R_B}{R_B + R_{sig}} \frac{r_\pi}{r_\pi + r_x + (R_B \parallel R_{sig})} g_m R'_L$$

όπου $R'_L = r_o \parallel R_C \parallel R_L$.

Αντικαθιστώντας τις τιμές προκύπτει $R'_L = 50 \parallel 4 \parallel 5 = 2,1 \text{ k}\Omega$ και

$$A_M = -\frac{50 \cdot 1,25 \cdot 80 \cdot 2,1}{[(50 + 5)(1,25 + 0,05 + (50 \parallel 5))]} = -32,66 \text{ V/V}$$

Για τον υπολογισμό της συχνότητας f_H υπολογίζονται οι τιμές των C_{in} και R'_{sig} από τους σχετικούς τύπους:

$$C_{in} = 14,9 + 1(1 + 168) = 183,9 \text{ pF (όπου } 168 = g_m R'_L)$$

$$R'_{sig} = 1,25 \parallel (50 + (50 \parallel 5)) = 0,983 \text{ k}\Omega$$

Η συνότητα f_H είναι:

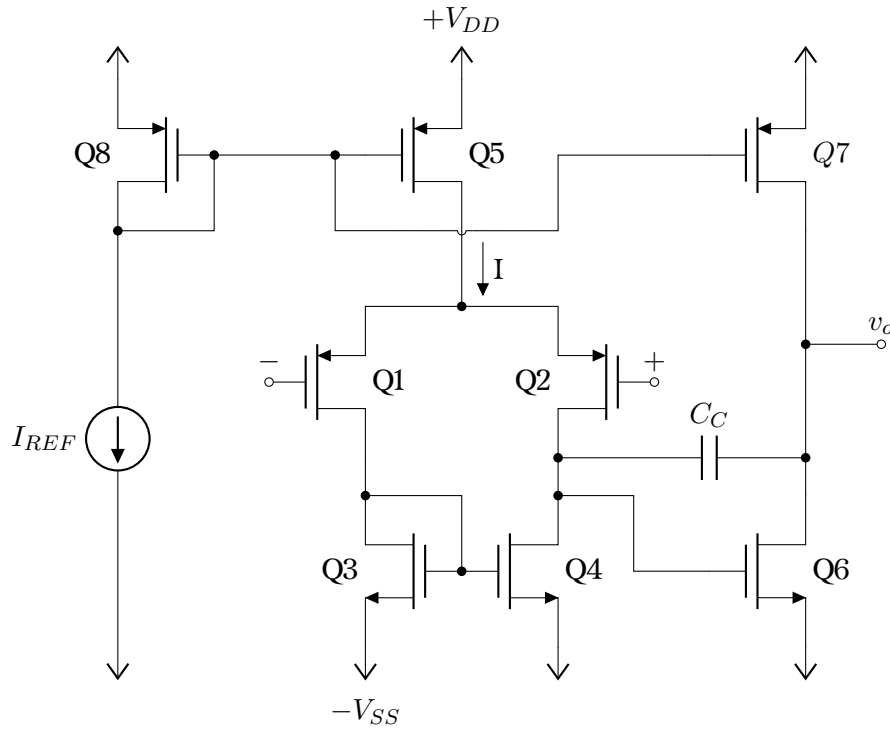
$$f_H = \frac{1}{2\pi \cdot 183,9 \cdot 10^{-12} \cdot 983} = 880 \text{ kHz}$$

- α. Το γινόμενο κέρδους-εύρους ζώνης ήταν αρχικά $39 \cdot 754 = 29,4 \cdot 10^6$ και μετά την αλλαγή είναι $3,66 \cdot 880 = 28,7 \cdot 10^6$ δηλαδή παρέμεινε σχεδόν σταθερό. Με την αλλαγή επιτεύχθηκε μεγαλύτερο εύρος λειτουργίας σε βάρος του κέρδους.
- β. Με δεδομένο ότι η τάση τροφοδοσίας είναι η ίδια, ο διπλασιασμός του ρεύματος πόλωσης συνεπάγεται και διπλασιασμό της καταναλισκόμενης ισχύος. ($P = I \cdot V_{supply}$).

4 Πολυβάθμιοι ενισχυτές

4.1 Άσκηση

Για τον ενισχυτή του σχήματος τα τρανζίστορ έχουν $L = 0,8 \mu\text{m}$ και $V'_{An} = 25 \text{ V}/\mu\text{m}$, $|V'_{Ap}| = 20 \text{ V}/\mu\text{m}$. Αν για όλα τα τρανζίστορ η τάση υπεροδήγησης είναι $V_{OV} = 0,25 \text{ V}$ και το δεύτερο στάδιο πολώνεται στα $0,4 \text{ mA}$, να υπολογιστούν τα κέρδη A_1 , A_2 το κέρδος τάσης ανοικτού βρόχου A_o και η αντίσταση εξόδου R_o του ενισχυτή. Πόση θα είναι η αντίσταση εξόδου ενός ενισχυτή τάσης μοναδικού κέρδους που χρησιμοποιεί αυτόν τον τελεστικό; (Υπενθυμίζεται ότι ισχύει $(W/L)_6 / (W/L)_4 = 2 \cdot (W/L)_7 / (W/L)_5$)

Λύση

Υπολογίζεται αρχικά η τάση Early των τρανζίστορ:

$$V_{An} = V'_{An} L = 25 \cdot 0,8 = 20 \text{ V}$$

$$|V_{Ap}| = |V'_{Ap}| L = 20 \cdot 0,8 = 16 \text{ V}$$

Το κέρδος της πρώτης βαθμίδας είναι $A_1 = g_{m1}(r_{o2} \parallel r_{o4})$, ενώ της δεύτερης $A_2 = g_{m6}(r_{o6} \parallel r_{o7})$. Τα ρεύματα των Q_6 , Q_7 είναι 0,4 mA οπότε:

$$r_{o6} = 20/0,4 = 50 \text{ k}\Omega$$

$$r_{o7} = 16/0,4 = 40 \text{ k}\Omega$$

$$g_{m6} = 2 \cdot 0,4/0,25 = 3,2 \text{ mA/V}$$

Για την αποφυγή συστηματικού σφάλματος απόκλισης της εξόδου στο συνεχές (dc) πρέπει να ισχύει η δοθείσα σχέση. Από αυτήν φαίνεται ότι όταν τα W/L των Q_5 , Q_7 είναι ίσα, το W/L του Q_6 πρέπει να είναι το διπλάσιο από το W/L του Q_4 . Επομένως, τα ρεύματα των Q_2 , Q_4 , (και των Q_1 , Q_3) είναι το μισό του ρεύματος της δεύτερης βαθμίδας, δηλ. 0,4 mA οπότε:

$$r_{o4} = 20/0,2 = 100 \text{ k}\Omega$$

$$r_{o2} = 16/0,2 = 80 \text{ k}\Omega$$

$$g_{m1} = 2 \cdot 0,2/0,25 = 1,6 \text{ mA/V}$$

Επομένως το συνολικό κέρδος είναι:

$$A_o = A_1 A_2 = 1,6 \cdot (80 \parallel 100) \cdot 3,2 (50 \parallel 40) = 5056,8 \text{ V/V}$$

Σε ενισχυτή μοναδιαίου κέρδους ισχύει:

$$A_f = A_o / (1 + A_o \beta) = 5056,8 / (1 + 5056,8 \beta) = 1 \Rightarrow (1 + A_o \beta) = 5056,8$$

Επομένως η αντίσταση εξόδου R_{of} θα είναι:

$$R_{of} = R_o / (1 + A_o \beta) = (r_{o6} \parallel r_{o7}) / (1 + A_o \beta) = (50 \parallel 40) / 5056,8 = 4,4 \Omega$$

5 Ανάδραση

5.1 Άσκηση

Να σχεδιαστεί ενισχυτής με ανάδραση που να έχει κέρδος κλειστού βρόχου 100 V/V και να έχει σχετική "αναισθησία" σε μεταβολές κέρδους του βασικού ενισχυτή. Συγκεκριμένα για μείωση του κέρδους A του βασικού ενισχυτή στο ένα δέκατο της αρχικής τιμής, το κέρδος κλειστού βρόχου να γίνεται 99. Ποιο είναι το απαιτούμενο κέρδος βρόχου; Ποια η απαιτούμενη ονομαστική τιμή για το A ; Τι τιμή πρέπει να χρησιμοποιηθεί για το β ; Αν το A γίνει δεκαπλάσιο ή άπειρο, πόσο γίνεται το κέρδος κλειστού βρόχου;

Λύση

Το κέρδος κλειστού βρόχου είναι $A_f = A / (1 + A\beta)$ και για την μεταβολή του ισχύει:

$$\frac{dA_f}{A_f} = \frac{1}{1 + A\beta} \frac{dA}{A}$$

Άρα, θα πρέπει: $0,01 = \frac{1}{(1+A\beta)} \cdot 0,9 \Rightarrow (1 + A\beta) = 90 \Rightarrow A\beta = 89$ (κέρδος βρόχου)

Επομένως

$$A_f = \frac{A}{(1 + A\beta)} \Rightarrow 100 = \frac{A}{(1 + 89)} \Rightarrow A = 9000 \quad \text{και} \quad \beta = \frac{89}{9000} = 9,9 \cdot 10^{-3}$$

Για 10πλάσιο κέρδος A και ίδια τιμή β , το κέρδος κλειστού βρόχου είναι:

$$A_f = \frac{9000}{1 + 9000 \cdot \frac{89}{9000}} = 101,01$$

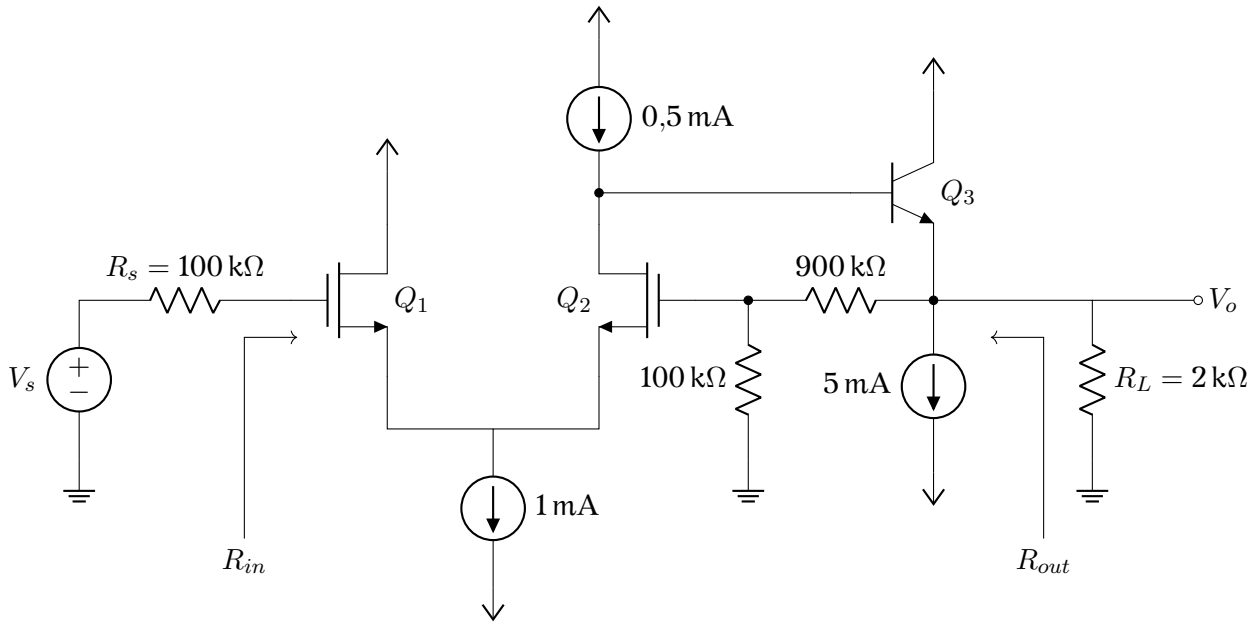
Για 100πλάσιο κέρδος A και ίδια τιμή β , το κέρδος κλειστού βρόχου είναι:

$$A_f = \frac{900000}{1 + 900000 \cdot \frac{89}{9000}} = 101,11$$

Για $A \rightarrow \infty$ προκύπτει ότι το $A_f \rightarrow \left(\frac{1}{\beta}\right) = \frac{9000}{89} = 101,12$

5.2 Άσκηση

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι $|V_t| = 1 \text{ V}$, $k' \frac{W}{L} = 1 \text{ mA/V}^2$, $h_{fe} = 100$, $V_{BE} = 0,7 \text{ V}$ και η τάση Early V_A είναι 100 V για όλα τα τρανζίστορ (και εκείνα των πηγών ρεύματος πόλωσης). Η πηγή σήματος δεν έχει συνεχή συνιστώσα. Να υπολογιστούν οι dc τάσεις στην έξοδο και στην βάση του Q_3 καθώς και οι τιμές των: A , β , A_f , R_{in} , R_{out} .

Λύση

Εφόσον $V_{G1} = 0 = V_{G2}$ θα είναι και $V_{E3} = V_o = 0 \text{ V}$ και $V_{B3} = 0,7 \text{ V}$

Οι διαγωγιμότητες θα g_{m1} και g_{m2} είναι:

$$g_{m1} = g_{m2} = \sqrt{2kI_D} = \sqrt{2 \cdot 1 \cdot 5} = 1 \text{ mA/V}$$

Η αντίσταση εξόδου των τρανζίστορ $Q1$, $Q2$ είναι $r_o = V_A/I = 100/0,5 = 200 \text{ k}\Omega$

Ίδια τιμή θεωρούμε ότι έχει και η αντίσταση εξόδου της πηγής ρεύματος πόλωσης των $0,5 \text{ mA}$. Η αντίσταση $r_{e3} (\equiv r_{d3})$ του $Q3$ είναι $r_{d3} = V_T/5 = 25/5 = 5 \Omega$. Η αντίσταση εξόδου του $Q3$ είναι $r_{o3} = V_A/I = 100/5 = 20 \text{ k}\Omega$. Ίδια τιμή θεωρούμε ότι έχει και η αντίσταση εξόδου της πηγής ρεύματος πόλωσης των 5 mA . Το κύκλωμα είναι ενισχυτής με ανάδραση σειράς-παράλληλα (τάσης σειράς), οπότε για το ισοδύναμο μπορεί να θεωρηθεί ότι το δικτύωμα ανάδρασης ($100 \text{ k}\Omega$, $900 \text{ k}\Omega$), διακόπτεται και η αντίσταση των $900 \text{ k}\Omega$ εμφανίζεται παράλληλα με την $100 \text{ k}\Omega$ στην πύλη του $Q2$ και σε σειρά με την $100 \text{ k}\Omega$ στον εκπομπό του $Q3$. Έτσι, η αντίσταση εξόδου R_o θα είναι: $R_o = 1 \text{ M}\Omega \parallel 2 \text{ k}\Omega \parallel (20/2 \text{ k}\Omega) \parallel [r_{e3} + 100 \text{ k}\Omega (h_{fe} + 1)] = 1,6667 \text{ k}\Omega \parallel [0,005 + 0,990 \text{ k}\Omega] = 624 \Omega$.

Η αντίσταση εισόδου R_i θεωρείται άπειρη (πύλη MOS). Το κέρδος A του ενισχυτή (χωρίς ανάδραση) είναι: $A = A_1 A_2$, όπου το κέρδος A_1 είναι του διαφορικού με αντίσταση στον κόμβο της εκροής $R = (200/2) \parallel [(h_{fe} + 1)(r_{e3} + 1,6667 \text{ k}\Omega)] = 63 \text{ k}\Omega$ και το A_2 είναι το κέρδος της

βαθμίδας κοινού συλλέκτη. Άρα: $A = (1/2) g_{m1} R [1,6667 / (r_{e3} + 1,6667 \text{ k}\Omega)] = 0,5 \cdot 1 \cdot 63 \cdot 0,997 = 31,4 \text{ V/V}$

Ο συντελεστής ανάδρασης β είναι $\beta = 100 / (100 + 900) = 0,1$, οπότε το κέρδος κλειστού βρόχου είναι:

$$A_f = \frac{A}{(1 + A\beta)} = \frac{31,4}{(1 + 31,4 \cdot 0,1)} = 7,58 \text{ V/V}$$

Η αντίσταση εξόδου με την ανάδραση R_{of} είναι:

$$R_{of} = \frac{R_o}{(1 + A\beta)} = \frac{624}{4,14} = 150,7 \Omega$$

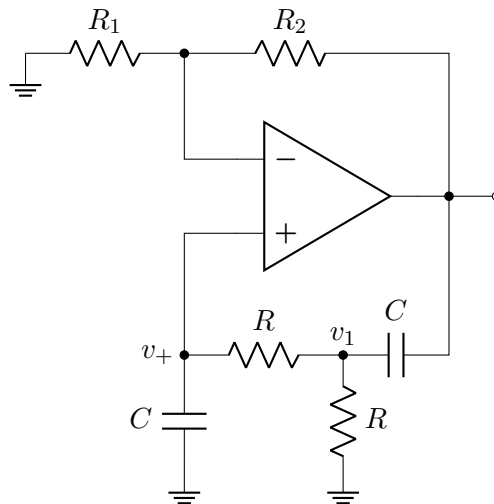
Οπότε αφού ισχύει $R_{of} = R_{out} \parallel R_L$, προκύπτει ότι $R_{out} = 163 \Omega$.

Η αντίσταση R_{if} θεωρείται επίσης άπειρη, όπως και η R_{in} .

6 Ταλαντωτές – Γεννήτριες σήματος

6.1 Άσκηση

Για το κύκλωμα του σχήματος να βρεθεί το κέρδος βρόχου $L(j\omega)$ ή $L(s)$, η συχνότητα ταλαντώσεων (συχνότητα για μηδενική φάση βρόχου) και η συνθήκη κέρδους (λόγος R_2/R_1) για την έναρξη ταλαντώσεων.

Λύση

Το κέρδος τάσης του ενισχυτή θεωρώντας την θετική είσοδο ως είσοδο του κυκλώματος, (μη αναστρέφουσα συνδεσμολογία) θα είναι $A = 1 + (R_2/R_1)$. Ο συντελεστής ανάδρασης $\beta(s) = v_+/v_o$ θα υπολογιστεί από το δίκτυο θετικής ανάδρασης των R και C . Στο κύκλωμα αυτό θεωρούμε σαν είσοδο την v_o και σαν έξοδο την v_+ . Το ρεύμα εισόδου του τελεστικού θεωρείται μηδέν, οπότε:

$$\frac{(v_1 - v_+)}{R} = sCv_+ \Rightarrow v_1 = v_+ (1 + sCR)$$

Από το άθροισμα ρευμάτων στον κόμβο v_1 προκύπτει:

$$\frac{v_1}{R} + sC(v_1 - v_o) + sCv_+ = 0 \Rightarrow$$

$$v_+(1 + sCR) + sCRv_+(1 + sCR) - v_o sCR + v_+ sCR = 0 \Rightarrow$$

$$v_+(1 + sCR + sCR + s^2 C^2 R^2 + sCR) = v_o sCR \Rightarrow$$

$$\beta(s) = \frac{v_+}{v_o} = \frac{sCR}{(1 + 3sCR + s^2 C^2 R^2)} = \frac{1}{(3 + sCR + \frac{1}{sCR})} \Rightarrow$$

$$\beta(j\omega) = \frac{1}{[3 + j(\omega CR - 1/\omega CR)]}$$

$$\text{Για τον μηδενισμό της φάσης πρέπει } \omega CR = \frac{1}{\omega CR} \Rightarrow \omega_o = \frac{1}{CR}.$$

Για την συχνότητα ω_o θα είναι $|\beta(\omega_o)| = 1/3$.

Για την ύπαρξη ταλαντώσεων θα πρέπει:

$\underbrace{\hspace{10em}} \rightarrow \text{Κριτήριο Barkhausen}$

$$A\beta \geq 1$$

$$A\beta = 1 \text{ και πρακτικά θα πρέπει } \Rightarrow \left[1 + \frac{R_2}{R_1}\right] \left(\frac{1}{3}\right) \geq 1$$

$$\Rightarrow \frac{R_2}{R_1} \geq 2$$

Η γενική συνάρτηση του κέρδους βρόχου είναι:

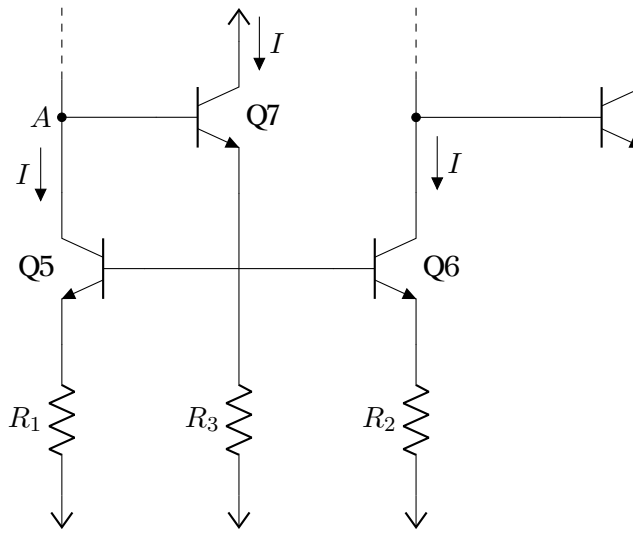
$$L(s) = A\beta(s) = \frac{1 + (R_2/R_1)}{3 + sCR + (1/sCR)}$$

$$L(j\omega) = A\beta(j\omega) = \frac{1 + (R_2/R_1)}{3 + j(\omega CR - 1/\omega CR)}$$

7 Τελεστικός ενισχυτής

7.1 Άσκηση

Να υπολογιστεί η αντίσταση R_3 στο κύκλωμα του σχήματος (στάδιο εισόδου του 741) έτσι ώστε όταν τα ρεύματα βάσης δεν αγνοούνται, τα ρεύματα συλλέκτη των Q_5 , Q_6 , Q_7 να γίνονται ίσα. Να βρεθούν οι τιμές αυτών των ρευμάτων. Θεωρήστε ότι $I_{C3} = 9,4\mu\text{A}$, $\beta = 200$, $I_S = 10^{-14}\text{A}$, $R_1 = R_2 = 1\text{k}\Omega$ και ότι η V_{EE} είναι μηδέν.

Λύση

Για τα τρανζίστορ το α είναι: $\alpha = \beta / (\beta + 1) = 0.995$.

Για τα ρεύματα στον κόμβο A θα είναι: $I + I/\beta = 9,4 \mu\text{A} \Rightarrow I = 9,353 \mu\text{A}$. Για τα ρεύματα στον κόμβο των βάσεων των Q_5, Q_6 θα είναι:

$$I_{R3} = I/a - 2I/\beta = 9,307 \mu\text{A}.$$

Η τάση στον κόμβο αυτόν είναι:

$$V_{B5} = I_{R3} \cdot R_3 = R_1 \cdot I/\alpha + V_{BE5}$$

Η τάση V_{BE5} υπολογίζεται ως: $V_{BE5} = V_T \ln(I/I_S) = 25 \ln(9.353 \cdot 10^{-6}/10^{-14}) = 516,4 \text{ mV}$.

Άρα $V_{B5} = R_1 \cdot I/a + V_{BE5} = 525,8 \text{ mV}$, οπότε υπολογίζεται και η τιμή της R_3 :

$$R_3 = V_{B5}/I_{R3} = 525.8/9.307 = 56,5 \text{ k}\Omega.$$

7.2 Άσκηση

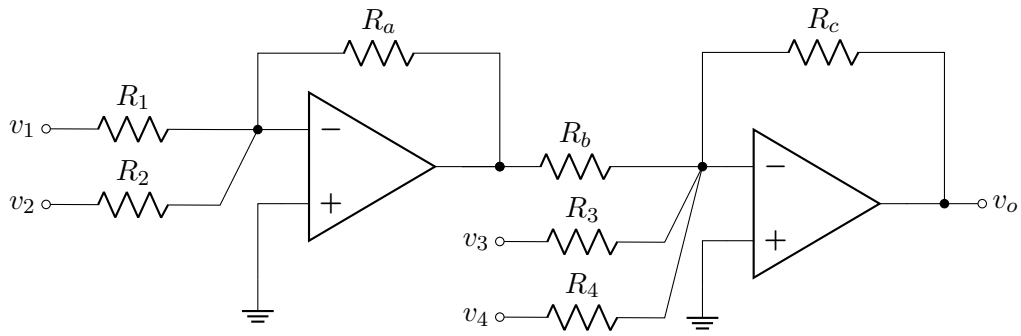
Χρησιμοποιώντας δύο ιδανικούς τελεστικούς ενισχυτές και αντιστάσεις να υλοποιηθεί η παρακάτω συνάρτηση εξόδου v_o :

$$v_o = 2v_1 + v_2 - 4v_3 - 3v_4$$

Λύση

Για το παρακάτω κύκλωμα με διπλό αθροιστή με βάρη ώστε να έχουμε άθροιση σημάτων με αντίθετα πρόσημα, ισχύει ως γνωστόν η σχέση:

$$v_o = v_1 \left(\frac{R_a}{R_1} \right) \left(\frac{R_c}{R_b} \right) + v_2 \left(\frac{R_a}{R_2} \right) \left(\frac{R_c}{R_b} \right) - v_3 \left(\frac{R_c}{R_3} \right) - v_4 \left(\frac{R_c}{R_4} \right)$$

Παρατηρώντας την ζητούμενη συνάρτηση εξόδου v_o προκύπτει ότι θα πρέπει:

$$(R_a/R_1)(R_c/R_b) = 2$$

$$(R_a/R_2)(R_c/R_b) = 1$$

$$(R_c/R_3) = 4$$

$$(R_c/R_4) = 3$$

Οι τρεις από τις επτά αντιστάσεις μπορούν να επιλεγούν αυθαίρετα.

Έστω ότι επιλέγεται $R_4 = 10 \text{ k}\Omega$.

Άρα, $R_c = 3$, $R_4 = 30 \text{ k}\Omega$, $R_3 = R_c/4 = 7,5 \text{ k}\Omega$.

Έστω επίσης ότι επιλέγεται $R_b = 30 \text{ k}\Omega$ και $R_a = 10 \text{ k}\Omega$.

Θα πρέπει:

$$(R_a/R_1)(R_c/R_b) = (10/R_1)(30/30) = 2 \Rightarrow R_1 = 5 \text{ k}\Omega.$$

$$(R_a/R_2)(R_c/R_b) = (10/R_2)(30/30) = 1 \Rightarrow R_2 = 10 \text{ k}\Omega.$$

Μέρος II

Παλιά θέματα

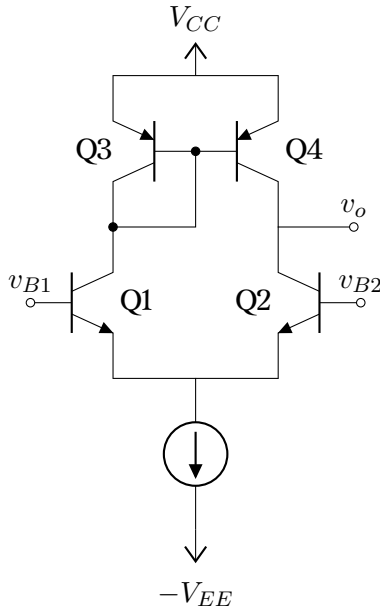
8 Πίνακας Θεμάτων

Θέμα	Εξεταστική	Σημείωση	Υπάρχει λύμενη
Διαφορικοί ενισχυτές			
1	Σ17,Σ15,Π14	—	Άσκηση 1.3
2	Φ17	—	Sedra-Smith 7.68
3	Φ16,Φ13	—	Άσκηση 1.1
4	Σ13,Φ12	—	Άσκηση 9.2
5	Φ15	—	Άσκηση 9.3
6	Σ16	—	Άσκηση 1.2
Υψηλές/Χαμηλές Συχνότητες			
1	Σ17,Σ13,Π15	—	Άσκηση 3.1
2	Φ17,Σ15,Π14	—	Άσκηση 3.1
3	Φ13	μοιάζει με την 2.1	Άσκηση 2.1
4	Φ12	—	Άσκηση 10.2
Πολυβάθμιοι ενισχυτές			
1	Φ17,Σ16	—	Άσκηση 11.1
2	Π14/Φ14/Φ13	απλά άλλα νούμερα	Άσκηση 4.1
3	Φ12/Sedra 9.6	Παράδ. 9.6 σελ. 661. 7η έκδοση	Άσκηση 11.2
4	Σ12	—	Άσκηση 11.3
Ανάδραση			
1	Φ16,Π14,Σ12	—	Άσκηση 12.1
Ταλαντωτές			
1	Σ16,Σ17	—	Άσκηση 6.1
2	Φ16	—	Άσκηση 13.1

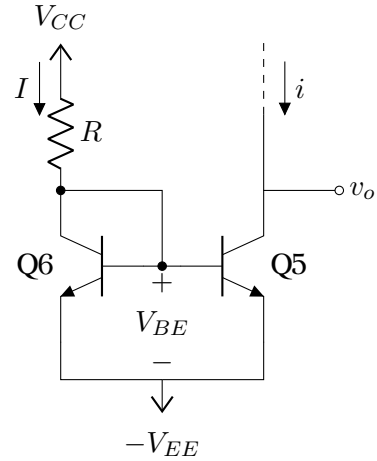
9 Διαφορικοί Ενισχυτές

9.1 Άσκηση 7.68 Sedra-Smith

Στον διαφορικό ενισχυτή του σχ. 1α στην θέση της πηγής I χρησιμοποιείται ο απλός καθρέπτης ρεύματος του σχήματος 1β, οπότε, οπότε $R_{EE} = r_{o5}$. Η διαγωγιμότητα g_m πρέπει να είναι 4 mA/V . Όλα τα τρανζίστορ έχουν $\beta = 150$ και $V_A = 100 \text{ V}$ και είναι $V_{CC} = V_{EE} = 5 \text{ V}$. Να βρεθούν: η τιμή της αντίστασης R , η διαφορική αντίσταση εισόδου R_{id} , η αντίσταση εξόδου R_o , το κέρδος τάσης A_d , το ρεύμα πόλωσης εισόδου, τα όρια τιμών κοινού σήματος εισόδου και η αντίσταση εισόδου κοινού σήματος. Ισχύει $g_m = (I/2)/V_T$. Υποθέστε ότι το τρανζίστορ παραμένει ενεργό ακόμα και για ορθή πόλωση βάσης- συλλέκτη $0,4 \text{ V}$.

Σχήμα α

Σχήμα β

Λύση

$$\beta = 150 \Rightarrow a = \frac{\beta}{1 + \beta} = 0,99 \approx 1$$

$$|V_{CC}| = |V_{EE}| = 5 \text{ V}$$

Λόγω συμμετρίας $I/2$ και $I/2$ καταλήγουν στην πηγή I

$$g_m = \frac{I_C}{V_t} = \frac{I/2}{V_t} \Rightarrow I = 2 \cdot V_T \cdot g_m = 2 \cdot 0,026 \cdot 4 = 208 \mu\text{A}$$

$$R = \frac{5 - (-5) - V_{BE}}{I} = \frac{9,3 \text{ V}}{208 \mu\text{A}} = 44,71 \text{ k}\Omega$$

$$R_{id} = (\beta + 1) \cdot (2r_e + 2R_e) = (\beta + 1) \cdot r_e \cdot 2, \text{ όπου } r_e = V_T/(I/2) = \frac{26 \text{ mV}}{104 \mu\text{A}} = 250 \Omega$$

$$\Rightarrow R_{id} = (\beta + 1) \cdot 2 \cdot 250 = 75,5 \text{ k}\Omega$$

$$R_o = r_{o4} \parallel r_{o2} \stackrel{r_{o4} = r_{o2} = r_o}{=} r_o/2 = (1/2) \cdot (V_A/I_C) = (1/2) \cdot (V_A/(I/2)) = 480,78 \text{ k}\Omega$$

→ Διαφορικός ενισχυτής BJT με ενεργό φορτίο

Θεωρώ $\alpha = 0,99 \approx 1$, $A_d = g_m \cdot R_o = 1,923$.

$$v_{CM/\max} = V_c + 0,4 = V_{C1} + 0,4 = 5 - 0,7 + 0,4 = 4,7 \text{ V}$$

$$v_{CM/\min} = V_{B5} - -,4 + 0,7 = -5 + 0,7 - 0,4 + 0,7 = -4 \text{ V}$$

Άρα το όριο τιμών κοινού σήματος εισόδου είναι από -4 V έως $4,7\text{ V}$ (όπου θεωρήσαμε ότι το τρανζίστορ παραμένει ενεργό ακόμα και για ορθή πόλωση βάσης-συλλέκτη $0,4\text{ V}$.)

$$R_{ICM} = (\beta + 1) \cdot (R_{EE} \parallel (r_o/2)) = (\beta + 1) \cdot (r_{o5} \parallel (r_o/2)) = 151(961,4 \parallel 480,7) = 48\text{ M}\Omega$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\Delta.E. \text{ BJT}} \rightarrow r_{o1} \parallel r_{o2}$
 $\underbrace{\hspace{10em}}_{R_{EE} = r_{o5}, \text{ είναι η μόνη αντίσταση μετά το } Q_2 \text{ μέχρι το } -V_{EE}}$

$$I_\beta = \frac{I/2}{\beta + 1} = 0,688\mu\text{A}$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\Delta.E. \text{ BJT ρεύμα εκροπής}}$

9.2 Άσκηση Σ13, Φ12

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι: $k'W/L = 0,2\text{ mA/V}^2$ και $|V_A| = 20\text{ V}$ για όλα τα Q . Για $V_{DD} = 5\text{ V}$, με τις εισόδους περίπου σε δυναμικό μξδέν και για α) $I = 80\text{ mA}$, β) $I = 320\text{ mA}$ να υπολογιστούν η γραμμική περιοχή της τάσης εξόδου v_o , οι διαγωγιμότητες g_m και οι αντιστάσεις εξόδου των Q_1 , Q_2 , η συνολική αντίσταση εξόδου και το κέρδος τάσης.

Λύση

$$v_{G1}, v_{G2} \approx 0$$

$$g_m = \frac{2I_D}{V_{OV}} = \frac{I}{V_{OV}}, \text{ με } V_{OV} = \sqrt{\frac{2I_D}{k'W/L}} = \sqrt{\frac{I}{k'W/L}}$$

$$r_{o2} = r_{o1} = \frac{|V_A|}{I_D} = \frac{|V_A|}{I/2} = \frac{2|V_A|}{I}$$

$$R_o = r_{o4} \parallel r_{o2} = \frac{r_{o2}}{2}, \text{ } Q_1, Q_2 \text{ ίδια.}$$

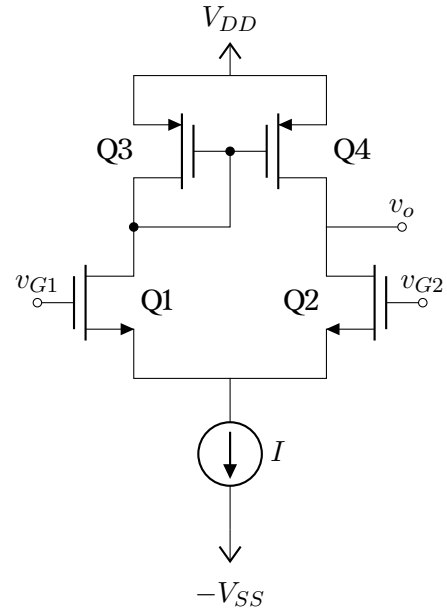
$$A_d = g_m(r_{o4} \parallel r_{o2})$$

$$\text{Για το } Q_2 \text{ (N-MOS): } v_{D2S} \geq v_{G2S} - V_t \Rightarrow v_{D2} > v_{G2} - V_t \Rightarrow v_{D2} \geq -V_t$$

$v_{G2=0}$

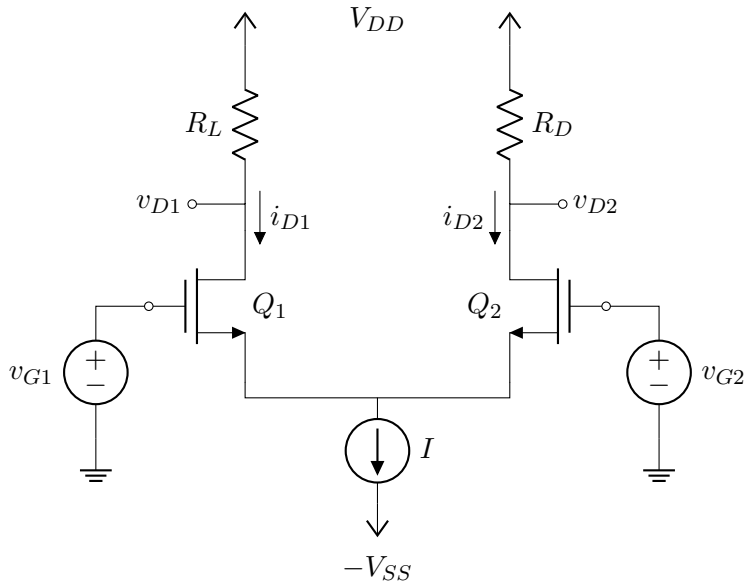
$$\text{Για το } Q_4 \text{ (P-MOS): } v_{SD4} \geq v_{SG4} - |V_t| \Rightarrow -v_{D4} \geq -v_{G4} + V_t \Rightarrow v_{D4} \leq v_{G4} - V_t = v_{GS4} - V_t + v_{S4} \Rightarrow v_{D4} \leq V_{OV4} + 5 \rightarrow V_{OV4} = v_{GS4} - V_t$$

$$\text{όμως } v_o = v_{D2} = v_{D4}, \text{ άρα } -V_t \leq v_o \leq V_{OV4} + 5$$

9.3 Άσκηση Φ15

Να σχεδιαστεί ενισχυτής όπως του σχήματος (να υπολογιστούν V_{OV} , ρεύμα πόλωσης I αι ο λόγος W/L) ώστε για τιμή διαφορικής εισόδου $v_{id} = 0,2\text{ V}$, το διαφορικό ρεύμα i_d να είναι $g_m = 3\text{ mA/V}$. Για τα Q_1, Q_2 ισχύει $\mu_n C_{ox} = 100\mu\text{A/V}^2$ και $\lambda = 0$. Πόσο διαφ. κέρδος προκύπτει για $R_D = 5\text{ k}\Omega$; Πόσο είναι το διαφορικό σήμα εξόδου για $u_{id} = 0,2\text{ V}$;

Λύση

$$i_d = I/3 \Rightarrow (I/V_{OV}) \cdot (v_{id}/2) = I/3 \Rightarrow V_{OV} = 0,3 \text{ V}$$

$$g_m = 3 \text{ mA} \Rightarrow \frac{2I_D}{|V_{OV}|} = 3 \Rightarrow \frac{I}{|V_{OV}|} = 3 \Rightarrow I = 0,9 \text{ mA}$$

Ισχύει:

$$I/2 = (1/2) \cdot k' \cdot (W/L) \cdot V_{OV}^2 \Rightarrow W/L = I/(k' V_{OV}^2) \Rightarrow W/L = 0,9 \text{ mA}/(0,09 \text{ V}^2 100 \text{ mA/V}^2) = 0,1$$

$$A_d = \underbrace{g_m \cdot R_D}_{\Delta.E. \text{ MOS}} = 3 \text{ mA/V} \cdot 5000 \Omega = 0,003 \text{ A/V} \cdot 5000 \text{ V/A} \Rightarrow 15$$

$$\underbrace{u_o = A_d \cdot u_{id}}_{\Delta.E. \text{ MOS}} = 15 \cdot 0,2 = 3 \text{ V}$$

$\rightarrow A_d = (v_{o2} - v_{o1})/v_{id}, v_{o2} - v_{o1} \Delta.E. \text{ MOS}$

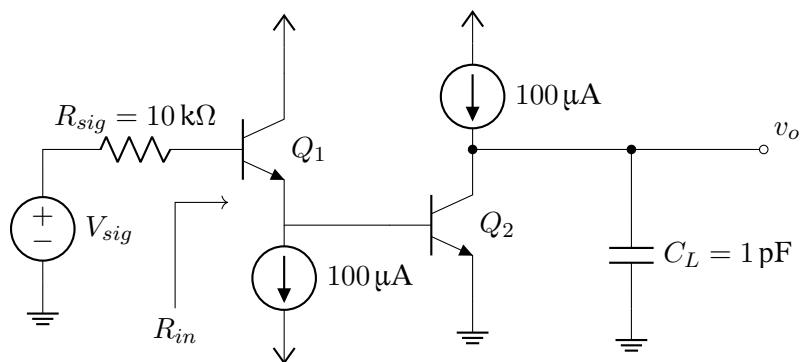
10 Υψηλές/Χαμηλές Συχνότητες

10.1 Άσκηση Φ17,Σ15,Ι14

Στον ενισχυτή του σχήματος τα τρανζίστορ έχουν $\beta = 120$, $V_a = 100 \text{ V}$, $C_\mu = 0,2 \text{ pF}$, $C_{je} = 0,8 \text{ pF}$. Για ρεύμα πόλωσης $100 \mu\text{A}$ η συχνότητα $f_T = 500 \text{ MHz}$.

α. Να βρεθεί η αντίσταση εισόδου R_{in} και το κέρδος στις μεσαίες συχνότητες A_M .

β. Να υπολογιστεί η ανώτερη συχνότητα αποκοπής f_H με τη μέθοδο σταθερών χρόνου ανοικτού κυκλώματος. Ποιος πυκνωτής επικρατεί και ποιος είναι ο δεύτερος πιο σημαντικός;

Λύση

α.

$$g_m = \frac{I_C}{V_T} = \frac{0,1 \text{ mA}}{25 \text{ mV}} = 4 \text{ mA/V}$$

$$r_o = \frac{|V_A|}{I_C} = \frac{120}{0,1} = 1,2 \text{ M}\Omega$$

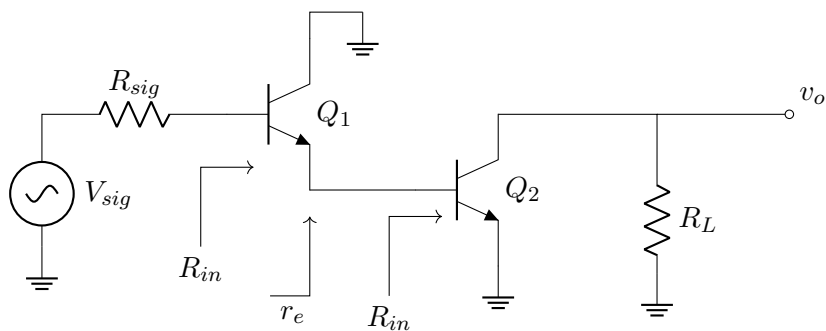
$$r_o = \frac{|V_A|}{I_C} = \frac{120}{0,1} = 1,2 \text{ M}\Omega$$

$$r_\pi \frac{\beta}{g_m} = \frac{120}{4} = 30 \text{ k}\Omega$$

$$r_e = \frac{\alpha}{g_m} = 0,25 \text{ k}\Omega$$

$$C_\pi + C_\mu = \frac{g_m}{2\pi f_T} = \frac{4 \cdot 10^{-3}}{2\pi \cdot 500 \cdot 10^6} = 1,27 \text{ pF} \Rightarrow C_\pi = 1,07 \text{ pF}$$

AC Ανάλυση

$$\left. \begin{aligned} R_{in2} &= r_{\pi2} = 30 \text{ k}\Omega \\ R_{in} &= (\beta + 1)(r_{e1} + R_{in2}) = 3,66 \text{ M}\Omega \end{aligned} \right\} \rightarrow \text{Πολυβάθμιος ενισχυτής κοινού εκπομπού}$$

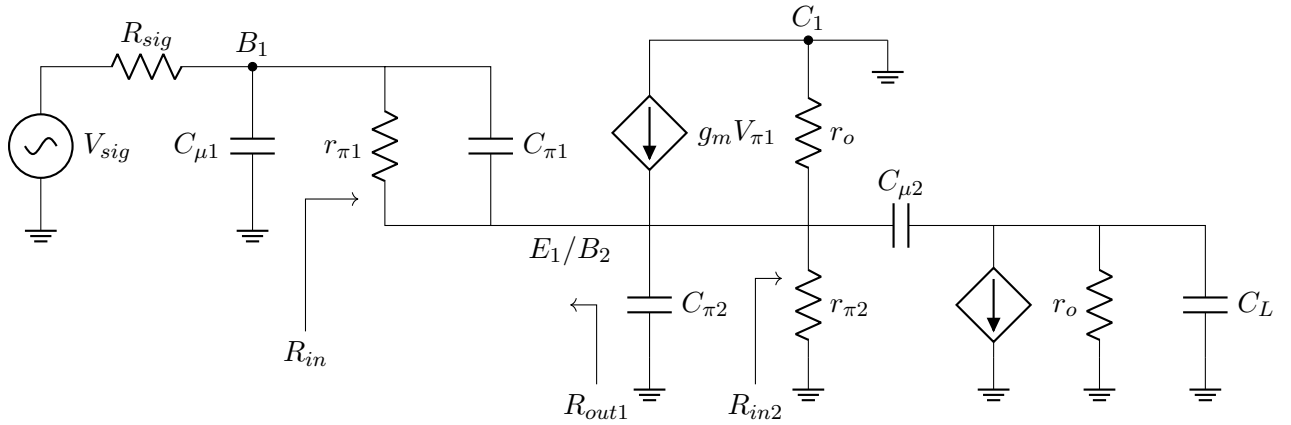
$$\left. \begin{aligned} &V_{sig} \text{ (source)} \\ &R_{sig} \text{ (resistor)} \\ &R_{in} \text{ (load)} \end{aligned} \right\} \rightarrow V_{B1} = \frac{R_{in}}{R_{in} + R_{sig}}$$

$$\left. \begin{aligned} \frac{V_{B1}}{V_{sig}} &= \frac{R_{in}}{R_{in} + R_{sig}} = 0,99 \text{ V/V} \\ \frac{V_{B2}}{V_{B1}} &= \frac{R_{in2}}{r_e + R_{in2}} = 0,99 \text{ V/V} \end{aligned} \right\} \rightarrow \text{διαίρεση τάσης}$$

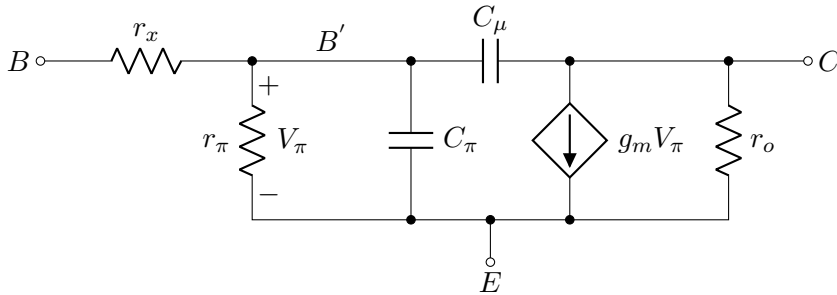
$$\frac{V_o}{V_{B2}} = \underbrace{-g_m \cdot R_L}_{\rightarrow A_M \text{ κοινού εκπομπού με ενεργό φορτίο}} = -g_m \cdot r_o = -4800 \text{ V/V}$$

$$\text{Τελικά: } A_M = \frac{V_o}{V_{sig}} = -4704,5 \text{ V/V}$$

β. Το μοντέλο υψηλών συχνοτήτων του κυκλώματος είναι το:

Το π-υβριδικό BJT (high freq):

Για τον υπολογισμό των σταθερών χρόνου του κάθε πυκνωτή, θέλουμε την αντίσταση που φαίνεται από τα άκρα του έχοντας ανοιχτοκυκλώσει τους υπόλοιπους πυκνωτές.

$$R_{\mu1} = R_{sig} \parallel R_{in} = 10k \parallel 3,66M \approx 10k$$

$$R_{\pi1} = \frac{R_{sig} + R_{in}}{1 + \frac{R_{sig}}{r_{\pi1}} + \frac{R_{in2}}{r_{e2}}} = \frac{10k + 30k}{1 + \frac{10k}{30k} + \frac{30k}{0,25k}} = 0,33 \text{ k}\Omega$$

$$R_{\pi2} = R_{in2} \parallel R_{out} = r_{\pi2} \parallel \left(r_{e1} + \frac{R_{sig}}{\beta + 1} \right) = 30k \parallel 0,33k \approx 0,33 \text{ k}\Omega$$

$$\rightarrow \frac{r_{\pi1} + R_{sig}}{\beta + 1} = r + e1 + \frac{R_{sig}}{\beta + 1}$$

Η $C_{\mu 2}$ "σπάει" από το Miller όπως σε έναν απλό ενισχυτή CE.

$$R_{\pi 2} = R_{in2} \parallel R_{out} = r_{\pi 2} \parallel \left(r_{e1} + \frac{R_{sig}}{\beta + 1} \right)$$

$$C_{in2} = C_{\pi 2} + C_{\mu 2}(1 + g_m \cdot r_{o2}) = 1,07 + 0,2(1 + 4 \cdot 12M) = 961,27 \text{ pF}$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\rightarrow \text{κοινού εκπομπού, high freq}} = R_L$

και βλέπει την $R_{\pi 2}$ στα άκρα της.

$$R_{CL} = r_o = 1,2 \text{ M}\Omega$$

Τελικά:

$$\tau_H = C_{\mu 1} \cdot R_{\mu 1} + C_{\pi 1} \cdot R_{\pi 1} + C_{in2} \cdot R_{\pi 2} + C_L \cdot R_{CL}$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\rightarrow \approx \text{πολυβάθμιοι}}$

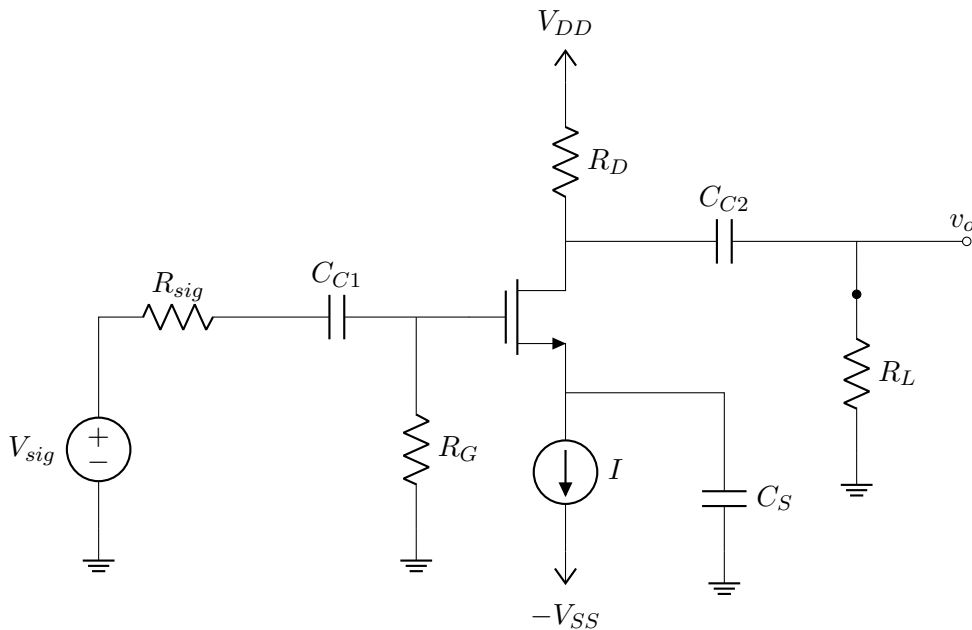
$$= 2 + 0,35 + 317,22 + 1200 = 1519,57 \text{ ns}$$

$$f_H \frac{1}{2\pi\tau_H} = 104,74 \text{ MHz}$$

Ο πιο σημαντικός πυκνωτής είναι ο C_L , ενώ ο δεύτερος πιο σημαντικός ο C_{in2} .

10.2 Άσκηση Φ12

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι $R_{sig} = 100 \text{ k}\Omega$, $R_{IN} = 100 \text{ k}\Omega$, $C_{gs} = 1 \text{ pF}$, $C_{gd} = 0,2 \text{ pF}$, $g_m = 3 \text{ mA/V}$, $r_o = 50 \text{ k}\Omega$, $R_D = 8 \text{ k}\Omega$, $R_L = 10 \text{ k}\Omega$. Ζητείται το κέρδος και η συχνότητα αποκοπής f_H με προσέγγιση χωρητικότητας Miller. Για τον διπλασιασμό της f_H μπορεί να αλλάξει είτε η R_{in} είτε η R_{out} . Να βρεθούν ξεχωριστά οι τιμές τους καθώς και η αντίστοιχη τιμή κέρδους στις μέσες συχνότητες.

Λύση

Έχουμε ενισχυτή CS. Άρα:

$$A_M = \underbrace{\frac{R_G}{R_G + R_{sig}} \cdot g_m (R_L \parallel R_D \parallel r_o)}_{\substack{\text{Mid freq κοινής πηγής,} \\ R_S = 0, R_G = R_{in}}} = -\frac{100}{200} \cdot 3 \left(\frac{1}{10} + \frac{1}{8} + \frac{1}{50} \right)^{-1} = 6,12 \text{ V/V}$$

Επίσης:

$$\underbrace{f_H = \frac{1}{2\pi \cdot C_{in} \cdot R'_{sig}}}_{\substack{\text{high-freq} \\ \text{κοινής πηγής}}}, \quad R'_{sig} = R_{sig} \parallel R_G = 100 \parallel 100 = 50 \text{ k}\Omega$$

$$\Theta. \text{ Miller: } C_{in} = C_{gs} + C_{gd} (1 + g_m (R_L \parallel R_D \parallel r_o)) \rightarrow \text{high-freq, CS} \\ = 1 + 0,2 (1 + 3 \cdot 4,08) = 3,65 \text{ pF}$$

$$\text{Άρα: } f_H = \frac{1}{2\pi \cdot 3,65 \cdot 50} = 872 \text{ MHz}$$

$$\rightarrow \text{Για } f'_H = 2f_H = 1744 \text{ MHz}$$

α. Με σταθερή $R_{out} \rightarrow$ σταθερός C_{in}

$$\begin{aligned} & \underbrace{\quad}_{\substack{\text{διότι από } C_{in} = C_{gs} + C_{gd}(1 + g_m R'_L) \rightarrow R'_L = \\ R'_{out}}} \\ f'_H = 2f_H & \Rightarrow \frac{1}{2\pi C_{in} R''_{sig}} = \frac{1}{2\pi C_{in} R'_{sig}} \Rightarrow \frac{R'_{out} \cdot \text{const}}{R'_{in} + R_{sig}} = \frac{1}{2} \cdot \frac{C_{in} \cdot R_{sig}}{R'_{in} + R_{sig}} \\ & \underbrace{\quad}_{\substack{\text{Άρα } R'_{out} \cdot \text{const} = \frac{1}{2} \cdot C_{in} \cdot R_{sig}}} \\ & \rightarrow R''_{sig} = R_{sig} \parallel R'_G = R_{sig} \parallel R'_{in} \text{ διότι } R_G = R_{in} \\ & \Rightarrow \frac{R'_{in}}{R'_{in} + 100} = \frac{1}{2} \cdot \frac{100}{200} \Rightarrow \frac{R'_{in}}{R'_{in} + 100} = \frac{1}{4} \\ & \Rightarrow 3R'_{in} = 100 \Rightarrow R'_{in} = 33,3 \text{ k}\Omega \Rightarrow A_M = -3,059 \end{aligned}$$

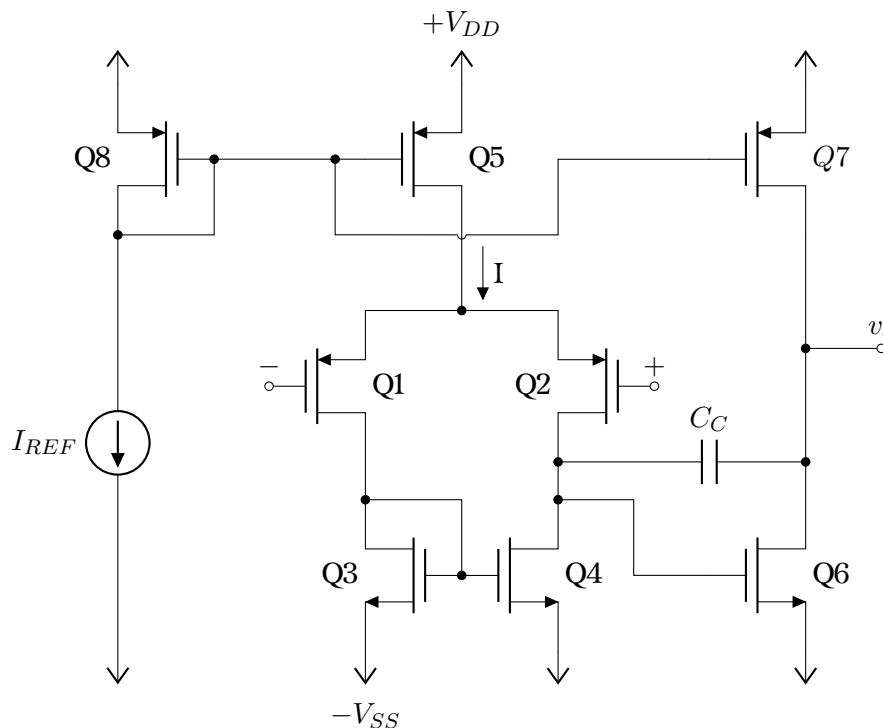
β. Με σταθερή $R_{in} \rightarrow$ αλλάζει ο C_{in}

$$\begin{aligned} f'_H = 2f_H & \Rightarrow \frac{1}{C'_{in}} = \frac{2}{C_{in}} \Rightarrow C'_{in} = 1,825 \\ & \Rightarrow C_{gs} + C_{gd}(1 + g_m \cdot R'_{out}) = 1,825 \\ & \underbrace{\quad}_{\substack{\text{Άρα } R'_{out} = R'_L!!!}} \\ & \Rightarrow 1 + g_m R'_{out} = 4,125 \Rightarrow R'_{out} = 1,042 \text{ k}\Omega \Rightarrow A_M = -1.563 \end{aligned}$$

11 Πολυβάθμιοι Ενισχυτές

11.1 Άσκηση Φ17,Σ16

Στον τελεστικό ενισχυτή του σχήματος είναι $g_{m1} = g_{m2} = 1 \text{ mA/V}$, $g_{m6} = 3 \text{ mA/V}$, η συνολική χωρητικότητα μεταξύ D_2 και γείωσης είναι $0,2 \text{ pF}$ και η συνολική χωρητικότητα μεταξύ κόμβου D_6 και γείωσης είναι 3 pF . Να υπολογιστεί η τιμή της χωρητικότητας C_c ώστε να είναι $f_T = 40 \text{ MHz}$ και να επαληθευθεί ότι η συχνότητα f_T είναι αρκετά μικρότερη από τις συχνότητες f_z και f_{p2} .

Λύση

Σε τελεστικό ενισχυτή είναι: $g_{m1} = g_{m2} = 1 \text{ mA/V}$, $g_{m6} = 3 \text{ mA/V}$

$$\left. \begin{array}{l} G_{m1}: g_m \text{ 1ης βαθμίδος} \\ G_{m2}: g_m \text{ 2ης βαθμίδος} \end{array} \right\} \rightarrow \omega_T = \frac{G_{m1}}{C_C} \Rightarrow C_C = \frac{g_{m1}}{2\pi f_T} = 3,18 \text{ pF}$$

→ τελεστικός ενισχυτής MOS (συνδυασμός ω_{p1} , ω_T)

$$f_z = \frac{G_{m2}}{2\pi C_C} = \frac{g_{m6}}{2\pi C_C} = 150,14 \text{ MHz}$$

→ Γενικότερα: $\omega_i = 2\pi f_i$
από ω_z , τελ. ενισχυτής με MOS

$$f_{D2} = \frac{G_{m2} \cdot C_C}{2\pi [C_1 C_2 + C_C (C_1 + C_2)]} = \frac{6 \cdot 3,18}{2\pi [0,6 + 3,18 \cdot 3,2]} = 282 \text{ MHz}$$

$\underbrace{\hspace{10em}}_{\rightarrow \text{από } \omega_{p2}} \quad \underbrace{\hspace{10em}}_{\rightarrow \begin{cases} C_1 = 0,1 \text{ pF (1n βαθμίδα)} \\ C_2 = 3 \text{ pF (2n βαθμίδα)} \end{cases}}$

11.2 Άσκηση Φ12, Sedra (Παρ. 9.6)

Για τον ενισχυτή του σχήματος (δες προηγ. σχήμα) οι διαστάσεις τρανζίστορ W/L (σε μm) για όλα τα Q δίνονται στον πίνακα και είναι: $\mu_n C_{ox} = 160 \mu\text{A/V}^2$, $\mu_p C_{ox} = 40 \mu\text{A/V}^2$, $I_{REF} = 90 \mu\text{A}$, $|V_A| = 10 \text{ V}$, $V_{tn} = 0,7 \text{ V}$, $V_{tp} = -0,8 \text{ V}$, $V_{DD} = V_{SS} = 2,5 \text{ V}$. Ζητούνται για όλα τα τρανζίστορ τα I_D , $|V_{OV}|$, $|V_{GS}|$, g_m και r_o . Να υπολογιστούν επίσης τα κέρδη A_1 , A_2 , το dc κέρδος τάσης ανοικτού βρόχου A_o , η περιοχή κοινού σήματος εισόδου και το εύρος τάσης εξόδου. Να αγνοηθεί η επίδραση της V_A στο ρεύμα πόλωσης.

Τρανζίστορ	Q_1	Q_2	Q_3	Q_4	Q_5	Q_6	Q_7	Q_8
W/L	20/0,8	20/0,8	5/0,8	5/0,8	40/0,8	10/0,8	40/0,8	40/0,8

Λύση

Τα Q_5 , Q_7 , Q_8 έχουν ίδιο λόγο W/L και ίδιο V_{GS}

$$\text{Άρα: } I_{D5} = I_{D7} = I_{D8} = I_{REF} = 90 \mu\text{A}$$

$$I_{D6} = I_{D7} = 90 \mu\text{A}$$

$$I_{D1} = I_{D2} = I_{D3} = I_{D4} = \frac{I_{D5}}{2} = 45 \mu\text{A}$$

$$|V_{OV}| = \sqrt{\frac{2I_D}{k' \frac{W}{L}}}, \quad |V_{GS}| = |V_t| + |V_{OV}|, \quad g_m = \frac{2I_D}{|V_{OV}|}, \quad r_o = \frac{|V_A|}{I_D}$$

	Q_1	Q_2	Q_3	Q_4	Q_5	Q_6	Q_7	Q_8	Μονάδα
$ V_{OV} $	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	V
$ V_{GS} $	1,1	1,1	1	1	1,1	1	1,1	1,1	V
g_m	0,3	0,3	0,3	0,3	0,6	0,6	0,6	0,6	mA/V
r_o	222	222	222	222	111	111	111	111	k Ω

$$A_1 = -g_{m2} \cdot (r_{o2} \| r_{o4}) = -33,3 \text{ V/V}$$

$$\left. \begin{aligned} A_1 &= -g_{m2} \cdot (r_{o2} \| r_{o4}) = -33,3 \text{ V/V} \\ A_2 &= -g_{m6} \cdot (r_{o6} \| r_{o7}) = -33,3 \text{ V/V} \\ A_o &= A_1 \cdot A_2 = 1108,9 \text{ V/V} \end{aligned} \right\} \rightarrow \text{θεωρία}$$

\rightarrow Εύρος περιθωρίου μετ. σήματος εξόδου:

$$V_{SD} \geq V_{S7} - |V_{tp}|$$

$$\text{Το } Q_7 \text{ είναι στον κορεσμό όταν: } \Rightarrow 2,5 - V_D \geq |V_{OV7}| = 0,3$$

$$\Rightarrow V_{D7} \leq 2,2 \text{ V}$$

Q_7, Q_6 πρέπει \rightarrow στον κορεσμό

$$\text{Άρα: } -V_{SS} + V_{OV6} \leq v_o \leq V_{DD} - |V_{OV7}|$$

$$\begin{aligned} \text{Το } Q_6 \text{ στον κορεσμό: } & V_{DS6} \geq V_{OV6} = 0,3 \\ & \Rightarrow V_{D6} \geq 0,3 - 2,5 = -2,2 \text{ V} \end{aligned}$$

$$v_o = V_{D6} = V_{D7}, \text{ Άρα: } -2,2 \text{ V} \leq v_o \leq 2,2 \text{ V}$$

\rightarrow Περιοχή κοινού σήματος

$$\begin{aligned} & V_{DS1} = V_{D1} - V_{S1} \leq V_{GS1} + |V_{tp}| \\ \text{Το } Q_1 \text{ στον κορεσμό: } & \Rightarrow V_{D1} \leq V_{G1} + |V_{tp}| \\ & \Rightarrow V_{SS} + V_{GS3} \leq V_{G1} + 0,8 \\ & \Rightarrow v_{CMmin} = V_{G1} = -2,5 + 1 - 0,8 = -2,3 \text{ V} \end{aligned}$$

Η v_{CM} πρέπει να είναι μεγαλύτερη από την τάση στην υποδοχή του $Q_1 - |V_{tp}|$:

$$\Rightarrow v_{CMmin} = -V_{SS} + V_{tn} + V_{OV3} - |V_{tp}|$$

Η v_{CMmax} πρέπει να διασφαλίζει ότι το Q_5 παραμένει στον κορεσμό, δηλαδή η τάση στα άκρα του Q_5, V_{SD5} , δε θα πρέπει να μειώνεται κάτω από την $|V_{OV5}|$. Αντίστοιχα, η τάση στην υποδοχή του Q_5 δεν θα πρέπει να αυξάνεται πάνω από $V_{DD} - |V_{OV5}|$.

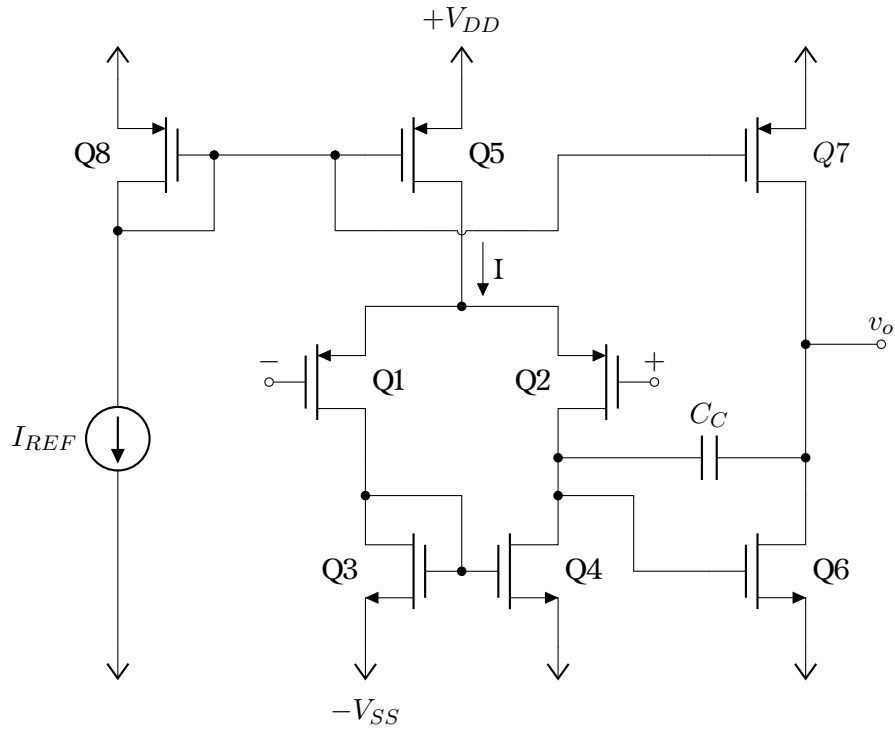
$$\text{Άρα: } v_{CMmax} = V_{DD} - |V_{OV5}| - V_{SG1} = V_{DD} - |V_{OV5}| - |V_{tp}| - |V_{OV1}|$$

$$\begin{aligned} \text{Το } Q_5 \text{ είναι στον κορεσμό: } & V_{SD5} \geq V_{OV5} \\ & \Rightarrow V_{D5} \leq V_{S5} - V_{OV5} = 2,5 - 0,3 = 2,2 \text{ V} \end{aligned}$$

$$v_{CMmax} = V_{DSMAX} - V_{GS1} = 2,2 - 1,1 = 1,1 \text{ V}$$

11.3 Άσκηση Σ12

Στον CMOS τελεστικό ενισχυτή του σχήματος είναι $L = 1 \mu\text{m}$, $|V'_A| = 12 \text{ V}/\mu\text{m}$ για όλα τα τρανζίστορ. Αν όλα λειτουργούν με την ίδια τάση υπεροδήγησης, να υπολογιστεί η απόλυτη τιμή της ώστε να επιτευχθεί dc κέρδος ανοικτού βρόχου 2800 V/V

Λύση

$$|V_A| = |V'_A| \cdot L = 12 \text{ V}$$

(Όλα ίδια $|V_{OV}|$)

$$I_{D1} = I_{D2} = I_{D3} = I_{D4} = \frac{I}{2}$$

$$I_{D5} = I_{D6} = I_{D7} = I_{D8} = I$$

$$r_{o7} = \frac{|V_A|}{I_{D7}} = \frac{|V_A|}{I} = r_{o6}$$

$$r_{o2} = r_{o4} = \frac{|V_A|}{I_{D2,4}} = \frac{2|V_A|}{I}$$

$$g_{m6} = \frac{2I_{D6}}{|V_{OV}|} = \frac{2I}{|V_{OV}|}$$

$$g_{m2} = \frac{2I_{D2}}{|V_{OV}|} = \frac{I}{|V_{OV}|}$$

$$A_o = A_1 \cdot A_2 = (-g_{m2} \cdot r_{o2} \| r_{o4}) \cdot (-g_{m6} \cdot r_{o6} \| r_{o7}) = 2800$$

$$\Rightarrow \frac{I}{|V_{OV}|} \cdot \left(\frac{2|V_A|}{I} \parallel \frac{2|V_A|}{I} \right) \cdot \frac{2I}{|V_{OV}|} \cdot \left(\frac{|V_A|}{I} \parallel \frac{|V_A|}{I} \right) = 2800$$

$$\Rightarrow \frac{2I^2}{|V_{OV}|^2} \cdot \frac{|V_A|}{I} \cdot \frac{|V_A|}{2I} = 2800$$

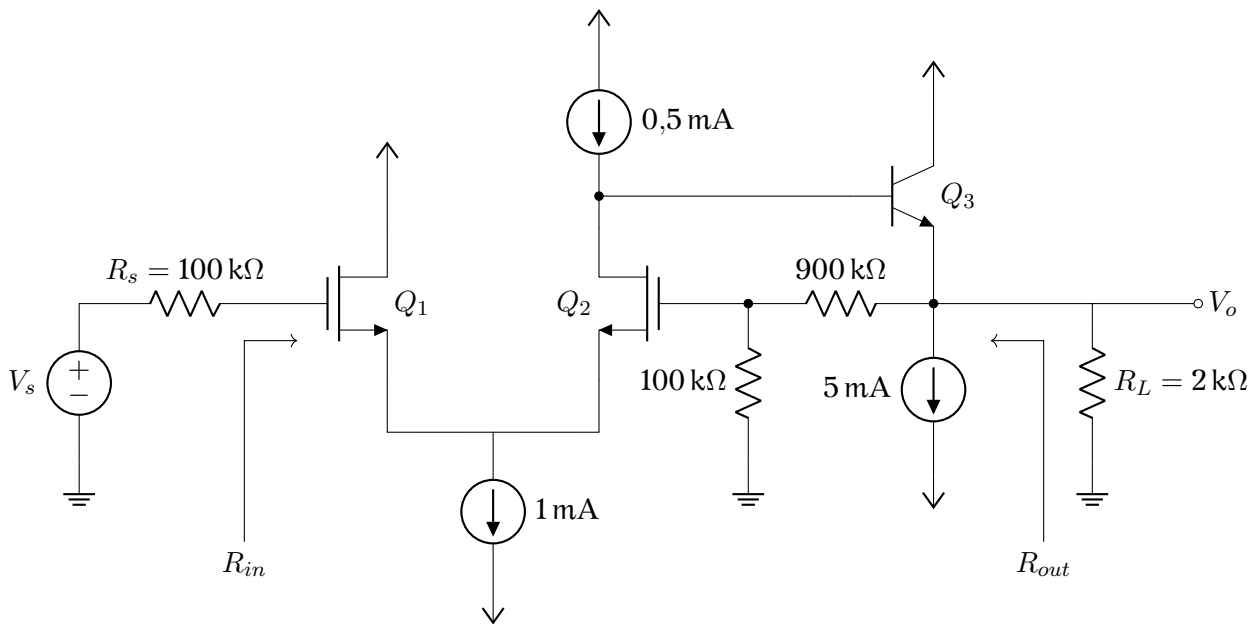
$$\Rightarrow |V_{OV}|^2 = \frac{149}{2800} \Rightarrow |V_{OV}| = 0,23 \text{ V}$$

12 Ανάδραση

12.1 Άσκηση Φ16,Ι14,Σ12

(Ίδια νούμερα, αλλά λιγότερο αναλυτικά)

Στον ενισχυτή του σχήματος είναι $|V_t| = 1 \text{ V}$, $k' \frac{W}{L} = 1 \text{ mA/V}^2$, $h_{fe} = 100$, $V_{BE} = 0,7 \text{ V}$ και η τάση Early V_A είναι 100 V για όλα τα τρανζίστορ (και εκείνα των πηγών ρεύματος πόλωσης). Η πηγή σήματος δεν έχει συνεχή συνιστώσα. Να υπολογιστούν οι dc τάσεις στην έξοδο και στην βάση του Q_3 καθώς και οι τιμές των: A , β , A_f , R_{in} , R_{out} .

Λύση

Έχουμε ανάδραση σειράς-παράλληλα

DC ανάλυση

Εφόσον $V_{G1} = V_{G2} = 0$, θα είναι και $V_{E3} = V_O = 0 \text{ V}$ και $V_{B3} = 0,7 \text{ V}$. Το I_{B3} είναι αμελητέο, οπότε $I_{D2} = 0,5 \text{ mA}$.

Άρα $I_{D1} = 1 - I_{D2} = 0,5 \text{ mA}$

$I_{D1} = I_{D2} \Rightarrow V_{GS1} = V_{GS2} \Rightarrow V_{G1} = V_{G2} = 0 \text{ V}$ (εξηγήθηκε πιο πριν)

$$V_{OV1,2} = \sqrt{\frac{2I_D}{k' \frac{W}{L}}} = \frac{1}{1} = 1 \text{ V}$$

Άρα $g_{m1} = g_{m2} = \frac{2I_D}{V_{OV}} = 1 \text{ mA/V}$

Η αντίσταση εξόδου των τρανζίστορ Q_1 , Q_2 θα είναι $r_{o1,2} = \frac{V_A}{I_D} = \frac{100}{0,5} = 200 \text{ k}\Omega$

Ίδια τιμή θεωρούμε ότι έχει και η αντίσταση εξόδου της πηγής ρεύματος πόλωσης των $0,5 \text{ mA}$.

Η αντίσταση $r_{e3}(\equiv r_{d3})$ του Q_3 είναι:

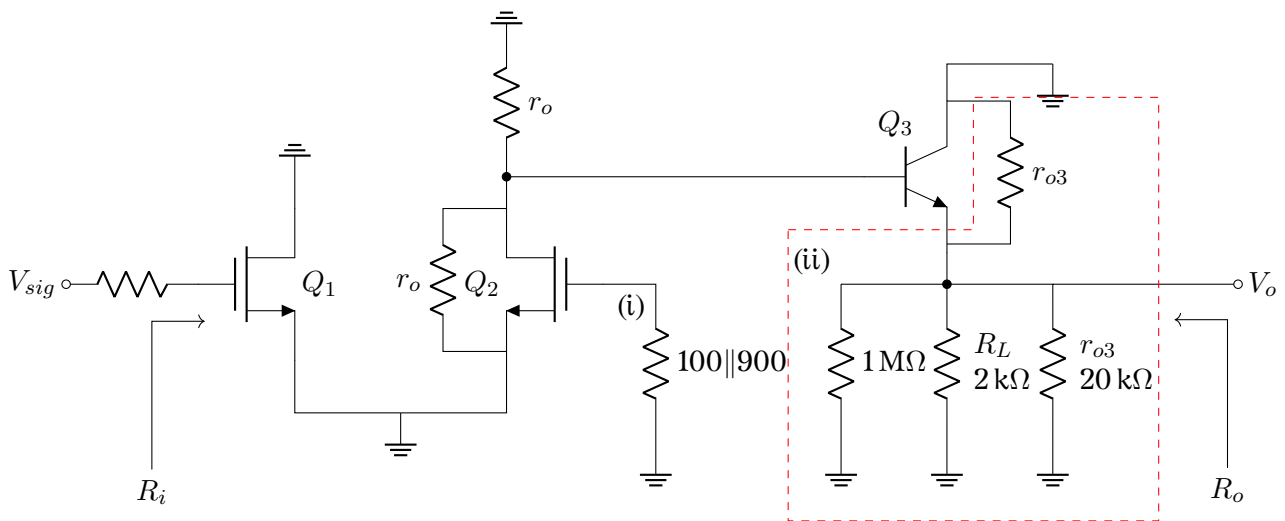
$$r_{e3} \frac{V_T}{5} = \frac{25}{5} = 5 \Omega$$

Η αντίσταση εξόδου του Q_3 θα είναι:

$$r_{o3} = \frac{V_A}{I_C} = \frac{100 \text{ V}}{5 \text{ mA}} = 20 \text{ k}\Omega$$

Ίδια τιμή θεωρούμε ότι έχει και η αντίσταση εξόδου της πηγής ρεύματος πόλωσης των 5 mA.

AC ανάλυση

Το κύκλωμα είναι ενισχυτής με ανάδραση σειράς παράλληλα, οπότε για το ισοδύναμο μπορεί να θεωρηθεί ότι το δικτύωμα ανάδρασης (100 kΩ, 900 kΩ) διακόπτεται και η αντίσταση των 900 kΩ εμφανίζεται παράλληλα με την 100 kΩ στην πύλη του Q_2 (i) και σε σειρά με την 100 kΩ στον εκπομπό του Q_3 (ii).

$$R_i = \infty \text{ (πύλη MOS)}$$

$$R_o = 1 \text{ M}\Omega \parallel 2 \text{ k}\Omega \parallel 20 \text{ k}\Omega \parallel 20 \text{ k}\Omega \parallel \left[r_{e3} + \frac{r_o \parallel r_o}{h_{fe} + 1} \right] = 1,66 \parallel \left[0,005 + \frac{100}{101} \right] \Rightarrow$$

$$R_o = 622 \text{ k}\Omega$$

Το κέρδος της πρώτης βαθμίδας (ΔΕ με απλή έξοδο) είναι:

$$A_1 = \frac{1}{2} g_m R'_D$$

$$R'_D = 200 \parallel 200 \parallel [r_\pi + (\beta + 1) R_{eq}] = 100 \parallel [(h_{fe} + 1) (r_e + R_{eq})] = 63 \text{ k}\Omega$$

→ Αντίσταση υποδοχών των τρανζίστορ → $r_o \parallel r_o$ δεξιά επειδή πάει γείωση

Το κέρδος της δεύτερης βαθμίδας CC είναι:

$$A_2 = \frac{R_{eq}}{r_e + R_{eq}} = 0,997$$

→ mid-freq, CC
όπου, $RE \parallel RL = R_{eq}$

$$\begin{aligned} &\rightarrow r_\pi (\delta \lambda \delta r'_{BE}) \\ &+ (\beta + 1) R_{eq} = (h_{fe} + 1) \cdot (r_e + R_{eq}) \\ &\quad \rightarrow \text{ανάκλαση} \rightarrow r_\pi = (\beta + 1) r_e \text{ (από τύπους)} \end{aligned}$$

Τελικά: $A = A_1 \cdot A_2 = \frac{1}{2} \cdot 1 \cdot 63 \cdot 0,997 = 31,4 \text{ V/V}$

$$\rightarrow \beta = \frac{R_1}{R_1 + R_2} = \frac{100}{100 + 900} = 0,1$$

Άρα το κέρδος κλειστού βρόχου είναι:

$$A_f = \frac{A}{1 + A \cdot \beta} = \frac{31,4}{1 + 31,4 \cdot 0,1} = 7,58 \text{ V/V}$$

↪ ανάδραση σειράς-παράλληλα

Η αντίσταση εξόδου με την ανάδραση R_{of} θα είναι:

$$R_{of} = \frac{R_o}{1 + A \cdot \beta} = \frac{624}{4,14} = 150,7 \Omega$$

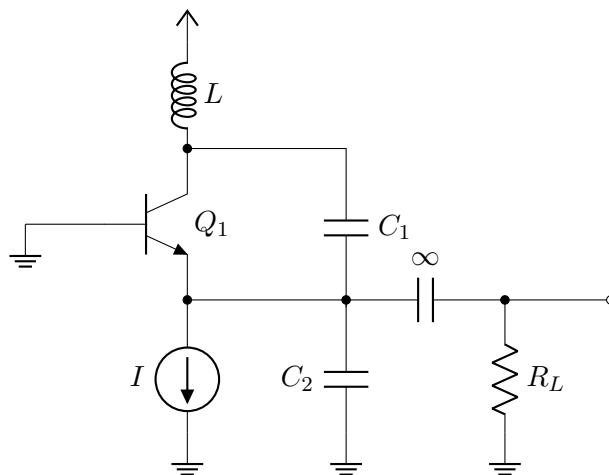
Άρα αφού ισχύει $R_{of} = R_{out} \parallel R_L \Rightarrow R_{out} = 163 \Omega$

Η αντίσταση R_{if} θεωρείται επίσης άπειρη, όπως η R_{in} .

13 Ταλαντωτές

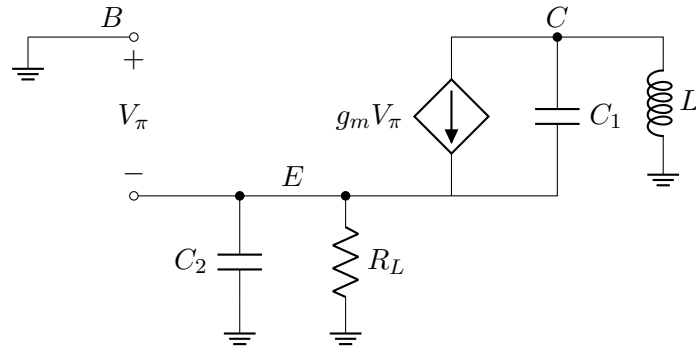
13.1 Άσκηση Φ16

Για τον ταλαντωτή Colpitts του σχήματος να βρεθεί η χαρακτηριστική εξίσωση λειτουργίας του, η συχνότητα ταλαντώσεων και η συνθήκη κέρδους για την έναρξη ταλαντώσεων. Να χρησιμοποιηθεί απλοποιημένο π-ισοδύναμο για το τρανζίστορ (η αντίσταση r_π θεωρείται πολύ μεγάλη)

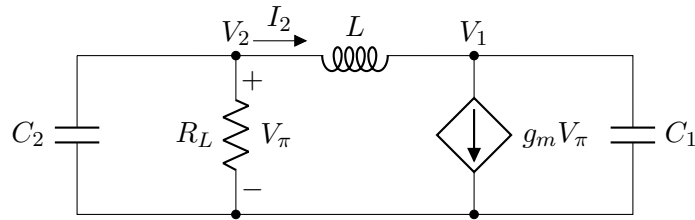

Λύση

→ Απλουστευμένο AC ισοδύναμο (μεγάλη r_π)

Το οποίο είναι το:

$$R_L \parallel \frac{1}{sC_2} = \frac{\frac{R_L}{sC_2}}{R_L + \frac{1}{sC_2}} = \frac{R_L}{1 + R_L C_2 s} = \frac{1}{\frac{1}{R_L} + C_2 s}$$

$$I_2 = -V_\pi \left(\frac{1}{R_L} + C_2 s \right) \rightarrow \text{N. Ohm στην παραλληλία}$$

↳ Παίρνει το ρεύμα που περνάει από το πηνίο

$$\text{Άρα } V_2 - V_1 = sL \cdot I_2$$

$$\Rightarrow V_1 = V_2 - sL I_2 \Rightarrow V_1 = V_\pi + V_\pi sL \left(\frac{1}{R_L} + sC_2 \right)$$

↳ Λύνω ως προς την τάση της πηγής ρεύματος

Εξίσωση κόμβου στο \$V_1\$:

$$g_m V_\pi - I_2 + \frac{V_1}{\frac{1}{sC_1}} = 0$$

$$\Rightarrow g_m V_\pi + V_\pi \left(\frac{1}{R_L} + C_2 s \right) + sC_1 V_\pi \left[1 + sL \left(\frac{1}{R_L} + sC_2 \right) \right] = 0$$

$$\Rightarrow g_m + \frac{1}{R_L} + sC_2 + sC_1 + \frac{s^2 C_1 L}{R_L} + s^3 C_1 C_2 L = 0$$

$$\Rightarrow s^3 C_1 C_2 L + s^2 \frac{C_1 L}{R_L} + s(C_1 + C_2) + g_m + \frac{1}{R_L} = 0 \rightarrow \text{χωρίς καμία τάση/ρεύμα}$$

↳ χαρακτηριστική εξίσωση του κυκλώματος

Για \$s = j\omega\$, έχω:

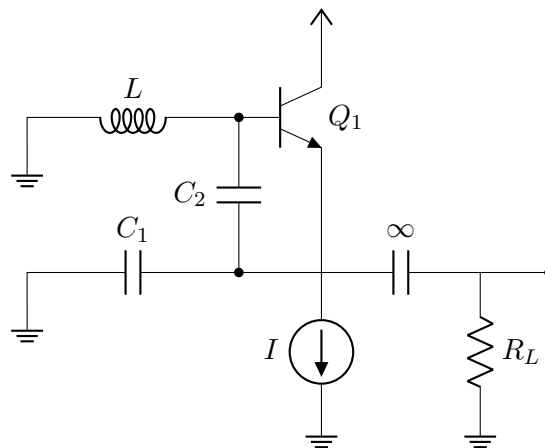
$$-\omega^2 \frac{C_1 L}{R_L} + g_m + \frac{1}{R_L} + j\omega (C_1 + C_2 - \omega^2 C_1 C_2 L) = 0$$

- Φανταστικό μέρος = 0 $\Rightarrow \omega^2 = \frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2} \Rightarrow \omega = \sqrt{\frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2 L}} \rightarrow$ συχνότητα ταλάντωσης

- Πραγματικό μέρος = 0 $\Rightarrow g_m + \frac{1}{R_L} = \frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2 L} \cdot \frac{C_1 L}{R_L}$ (βάζοντας
όπου ω το
πάνω)
 $\Rightarrow g_m \cdot R_L = \frac{C_1 C_2}{C_1 C_2} - 1$
 $\Rightarrow g_m R_L = \frac{C_1}{C_2} \rightarrow$ συνθήκη κέρδους για έναρξη ταλαντώσεων
⏟
ο λόγος των πυκνωτών

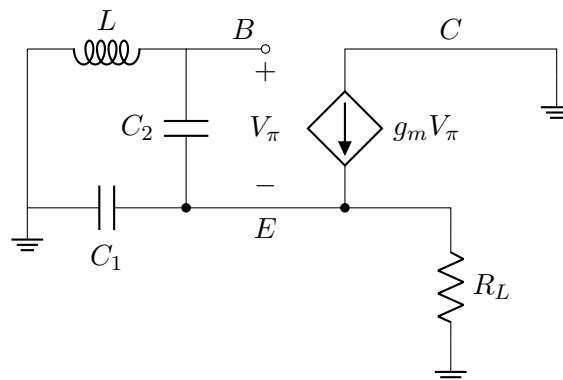
13.2 Άσκηση I14,Σ13

Για τον ταλαντωτή Colpitts του σχήματος να βρεθεί η χαρακτηριστική εξίσωση λειτουργίας του, η συχνότητα ταλαντώσεων και η συνθήκη κέρδους για την έναρξη ταλαντώσεων. Να χρησιμοποιηθεί απλοποιημένο π-ισοδύναμο για το τρανζίστορ (η r_π θεωρείται πολύ μεγάλη).

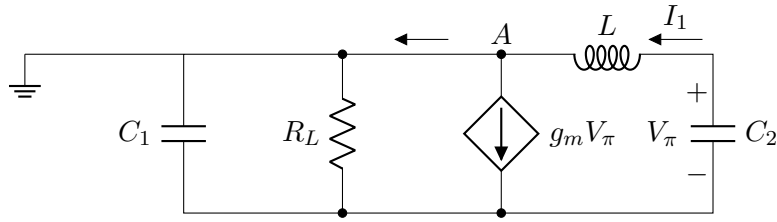

Λύση

AC ισοδύναμο:

Το οποίο είναι το ίδιο με το:

$$I_1 = -\frac{V_\pi}{\frac{1}{sC_2}} = -sC_2 V_\pi$$

→ ρεύμα που περνάει από το L

$$V_A = V_L + V_\pi = -sL(-sC_2 V_\pi) + V_\pi$$

→ κοιτάει τάση του L

$$\Rightarrow V_A = V_\pi (1 + s^2 LC_2)$$

→ παίρνει τάση εξ. πηγής

Εξίσωση κόμβου A:

$$g_m V_\pi - I_1 + \frac{V_A}{R_1 \parallel \frac{1}{sC_1}} = 0$$

$$\Rightarrow g_m V_\pi + sC_2 V_\pi + V_A \cdot \frac{1}{\frac{R_L}{sR_L C_1 + 1}} = 0$$

$$\Rightarrow g_m + sC_2 + [1 + s^2 LC_2] \cdot \left[\frac{sR_L C_1 + 1}{R_L} \right] = 0$$

$$\Rightarrow g_m + sC_2 + sC_1 + \frac{1}{R_L} + s^3 C_1 C_2 L + s^2 \frac{LC_2}{R_L} = 0$$

$$\Rightarrow s^3 C_1 C_2 L + s^2 \frac{LC_2}{R_L} + s(C_1 + C_2) + g_m + \frac{1}{R_L} = 0$$

→ χαρ/κή εξίσωση

$$\xrightarrow{s=j\omega} g_m + \frac{1}{R_L} - \omega^2 \frac{LC_2}{R_L} + j\omega [(C_1 + C_2) - \omega^2 C_1 C_2 L] = 0$$

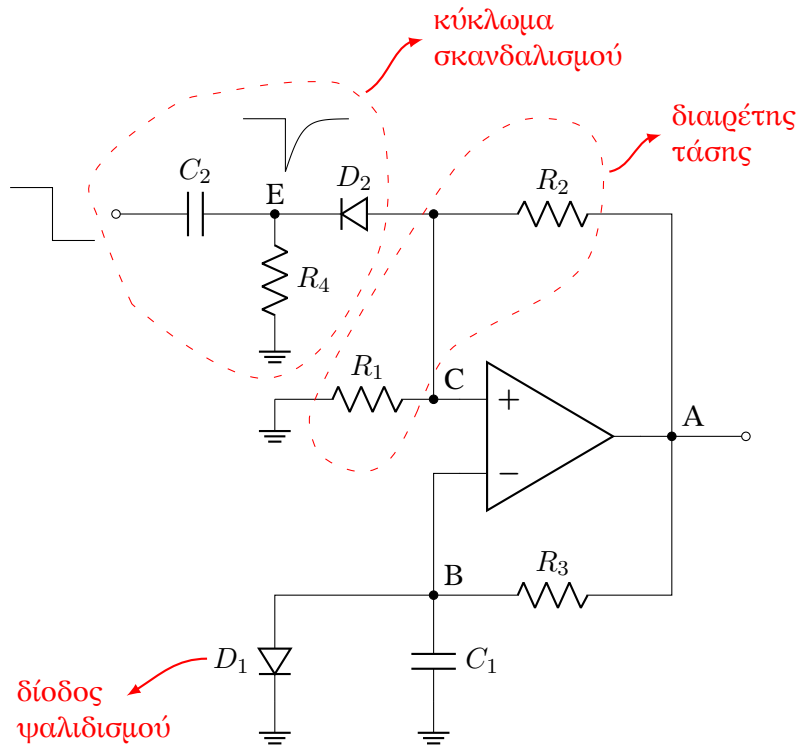
$$\Rightarrow \begin{cases} (C_1 + C_2) - \omega^2 C_1 C_2 L & Im \\ g_m + \frac{1}{R_L} - \omega^2 \frac{LC_2}{R_L} = 0 & Re \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} \omega = \sqrt{\frac{C_1 + C_2}{C_1 C_2} \cdot \frac{1}{L}} & \rightarrow \text{συχνότητα} \\ g_m R_L = \frac{C_2}{C_1} & \rightarrow \text{συνθήκη κέρδους} \end{cases}$$

για έναρξη ταλ.

13.3 Άσκηση S12

Για το μονοσταθί πολυδονητή με τελεστικό ενισχυτή του σχήματος να εξηγηθεί η λειτουργία του και να σχεδιαστούν οι κυματομορφές στους στους κόμβους A, B, C, E σε κοινό διάγραμμα χρόνου, ώστε να φαίνεται ο συγχρονισμός τους. Να υπολογιστεί επίσης η αναλυτική έκφραση για τη διάρκεια T του παλμού εξόδου συναρτήσει των στοιχείων του κυκλώματος.

Στη σταθερή κατάσταση, δίχως παλμό στην είσοδο η $V_A = L_+$ και η δίοδος D_1 άγει κρατώντας το B σε δυναμικό V_{D1} . Επιλέγουμε την R_4 πολύ μεγάλη (σε σχέση με την R_1) ώστε η D_2 να

άγει αμελητέο ρεύμα. $\rightarrow i_{R1} = i_{R2}$. Ταυτόχρονα το C είναι σε δυναμικό $V_C = \beta \cdot V_A \frac{R_1}{R_1 + R_2} \cdot L_+$. Η κατάσταση είναι ευσταθής διότι το βL_+ είναι μεγαλύτερο από την τάση αγωγής της V_{R1} εισόδου.

Με ένα αρνητικό μέτωπο στην είσοδο του κυκλώματος εμφανίζεται κυματομορφή ∇ στο E που με τη σειρά της κάνει την D_2 να άγει αρκετό ρεύμα και έτσι η τάση στο C πέφτει κάτω από την τάση στο B. Η είσοδος του TE γίνεται αρνητική και η τάση εξόδου γίνεται L_- . Αυτό οδηγεί την αλλαγή της V_A σε $L_- < 0 \rightarrow V_C = \beta \cdot L_-$. Λόγω της αρνητικής V_A η D_1 είναι σε αποκοπή

→ εκφορτίζει εκ

και ο C_1 εκφορτίζεται μέσω της R_3 .

Μόλις η v_B γίνει ίση με την $v_C = \beta \cdot L_-$, η τάση V_A θα γίνει L_+ και ο C_1 θα αρχίσει να φορτίζεται μέχρι να αρχίσει να άγει η D_1 .

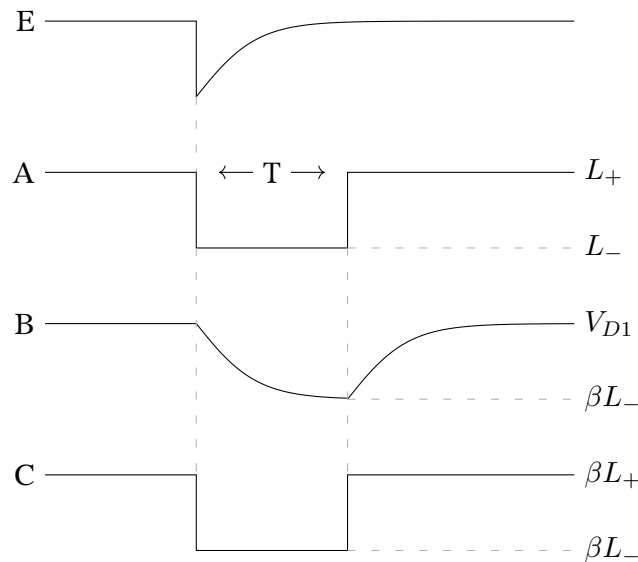
Κατά την εκφόρτιση του C_1 , έχουμε:

$$v_B(t) = L_- - (L_- - V_{D1}) e^{-t/C_1 \cdot R_3}$$

Για $v_B(t) = \beta L_- = v_C$ θα είναι $t = T$ (διάρκεια παλμού)

$$\beta L_- = L_- - (L_- - V_{D1}) e^{-T/\tau} \quad \tau = C_1 \cdot R_3$$

$$\Rightarrow T = \tau \cdot \ln \left(\frac{V_{D1} - L_-}{\beta L_- - L_-} \right) \xrightarrow{V_{D1} \ll |L_-|} T = \tau \cdot \ln \left(\frac{1}{1 - \beta} \right)$$

13.4 Ξέμπαρακος Τ.Ε.

Για την ενίσχυση ημιτονοειδούς σήματος πλάτος V_i χρησιμοποιείται τελεστικός ενισχυτής με $f_T = 2\text{ MHz}$, $SR = 1\text{ V}/\mu\text{s}$ και $V_{omax} = 10\text{ V}$ (κορεσμός εξόδου) σε μη αναστρέφουσα συνδεσμο-

λογία με κέρδος 10.
 \uparrow ρυθμός μεταβολής εξόδου

- Αν $V_i = 0,5\text{ V}$ ποια είναι η μέγιστη συχνότητα εισόδου πριν αρχίσει η παραμόρφωση της εξόδου;
- Αν $V_i = 50\text{ mV}$ ποιο είναι το μέγιστο εύρος συχνοτήτων πριν αρχίσει η παραμόρφωση της εξόδου;
- Αν $f = 20\text{ kHz}$ ποια είναι η μέγιστη τιμή V_i εισόδου πριν αρχίσει η παραμόρφωση της εξόδου;
- Αν $f = 5\text{ kHz}$ ποια είναι η μέγιστη τιμή V_i εισόδου πριν αρχίσει η παραμόρφωση της εξόδου;

Λύση

(α) $V_o = A \cdot V_i = 10 \cdot 0,5 = 5\text{ V}$

$$\left. \frac{dV_o}{dt} \right|_{max} = SR \Rightarrow \omega_{max} \cdot V_o = \frac{1}{10^{-6}} \Rightarrow f_{max} = 31,8\text{ kHz}$$

(β) $v_i = 50\text{ mV}$, $v_o = 500\text{ mV}$

Το μέγιστο εύρος ξεκινάει στην συχνότητα για την οποία $\omega \cdot V_o' = SR' \Rightarrow f = 318,3\text{ kHz}$

Όμως, η συχνότητα 3db μικρού σήματος είναι: $f_{3db} = \frac{f_T}{1 + \frac{R_2}{R_1}} = \frac{2 \cdot 10^6}{10} = 200\text{ kHz}$
 $\underbrace{\hspace{10em}}_{\rightarrow \text{παρονομαστής} = A}$

Άρα η χρήσιμη συχνότητα είναι περιορισμένη στα 200 kHz.

(γ) Η έξοδος θα παραμορφωθεί στην τιμή της V_i που επιφέρει:

$$\begin{aligned}\left. \frac{dV_o}{dt} \right|_{max} = SR &\Rightarrow 10v_i \cdot 2\pi \cdot 20 \cdot 10^3 = \frac{1}{10^{-6}} \\ \Rightarrow v_i &= \frac{1/10^{-6}}{10 \cdot 2\pi \cdot 8 \cdot 10^3} \Rightarrow v_i = 0,795\end{aligned}$$

(δ) Για $f = 5 \text{ kHz}$, ο περιορισμός του μέγιστου εύρους συμβαίνει στην τιμή v_i που δίνεται από τον τύπο:

$$\omega \cdot 10v_i = SR \Rightarrow v_i = \frac{1/10^{-6}}{2\pi \cdot 5 \cdot 10^3 \cdot 10} = 3,18 \text{ V}$$

Τέτοια είσοδος όμως θα προκαλούσε ιδανικά έξοδο $31,8 \text{ V}$, το οποίο ξεπερνάει το V_{omax} . Άρα:

$$V_{imax} = \frac{V_{omax}}{10} = 1 \text{ V [peak.]}$$